

TÜRKİYE'DE ENGELLİ GERÇEĞİ

Mustafa Öztürk

CepKitapları

MÜSTAKİL SANAYİCİ ve İŞADAMLARI DERNEĞİ

MÜSİAD Cep Kitapları: 30

ISBN

978-605-4383-07-8

Kitap Editörü

ABDULLAH SERENLİ

Yayına Hazırlık

YAVUZ TÜRK

Kapak Tasarım

MEVLÜT EREN

Mizanpaj

ORHAN TATLICI

Baskı

AJANSVISTA MATBAACILIK

Tel: 0212 407 0262

www.ajansvista.com

Basım Yeri - Tarihi

İSTANBUL / ŞUBAT 2011

© 2009, Her türlü yayın hakkı MÜSİAD'a aittir.
MÜSİAD'dan izin almak veya MÜSİAD kaynak
gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

MÜSİAD

MÜSTAKİL SANAYİCİ ve İŞADAMLARI DERNEĞİ

Sütlüce Mh. İmrahor Cad. No: 28 Beyoğlu / İstanbul

Tel: +90 212 222 04 06 pbx Faks: +90 212 210 50 82

www.musiad.org.tr e-mail: musiad@musiad.org.tr

İÇİNDEKİLER

SAYFALAR

ÖNSÖZ	9
SUNUŞ	13
I. BÖLÜM	
ENGELLİ GERÇEĞİ	15
1. Engellilik Tarihi	16
2. Engellilik Kavramı	17
2.1. Ortopedik Engelli	18
2.2. Görme Engelli	18
2.3. İşitme Engelli	19
2.4. Dil ve Konuşma Engelli	19
2.5. Zihinsel Engelli	19
2.6. Süreğen Hastalık	19
2.7. Zedelenme - Sapma	19
2.8. Yetersizlik	20
3. Engellilik Nedenleri	20
4. Türkiye’de Engelli Türleri	20
4.1. Dünyada ve Türkiye’de Bilinen En Yaygın Engel Türleri	22
4.1.1. Ortopedik Engelli	22
4.1.2. Görme Engelli	22
4.1.3. İşitme ve Konuşma Engelli	22
4.1.4. Zihinsel Engelli	22
4.1.5. Otistik Engelli (Otizm)	22
4.1.6. Süreğen Hastalıklılar	22
5. Engelli Profili	22
5.1. Eğitim	23
5.2. Yoksulluk	24
5.3. Rehabilitasyon	25
5.4. Ulaşım, Fiziksel Çevre ve Konut	26
5.5. Erişebilirlik/Ulaşılabilirlik	26
5.6. Sosyal Güvenlik ve İstihdam	27
5.6.1. Sosyal Güvenlik	27

5.6.2. İstihdam	28
5.6.2.1. Engelli İstihdamının Önemi	31
5.6.2.2. Kamu ve Özel Sektör Açısından Özürlü İşçi İstihdamı	33
5.6.2.3. İşverenler Açısından Zorunlu Engelli İstihdamı	34
5.6.2.4. Engelli İşçiler Açısından Zorluklar	34
5.6.2.5. Ülkemizde Engelli İstihdamı	36
5.6.2.6. Engelli İstihdam Politikaları ve Çözüm Önerileri	

II. BÖLÜM

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ? (Sizin Haklarınız)	39
---	----

ÖNSÖZ	42
--------------	----

1. 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları ile Özürlü ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik	42
2. Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmi Kurum ve Kuruluşların Bakım Merkezleri Yönetmeliği	44
3. Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik	45
4. Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği	46
5. Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ve Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Yönetmelik	47
6. Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği	48
7. İşaret Dili Tercümanlığı Hizmeti Verecek Personelin Yetiştirilmesi ile Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik	49
8. Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İşçi Olarak İstihdam Edilecek Özürlü ve Eski Hükümlülere Uygulanacak Sınav Yönetmeliği	50
9. Karayolu Taşıma Yönetmeliği	51
9.1. Terminalerin Sahip Olması Gereken Fiziki Özellikler	52

9.2. Yetki Belgesi Sahiplerinin Yükümlülükleri	52
9.3. Ücret Tarifeleri	52
10. Karayolları Trafik Yönetmeliği	53
10.1. İl ve İlçe Trafik Komisyonunun Görev ve Yetkileri	53
10.2. Tescil Plakaları	54
10.3. Reşit Olmayan Küçükler Adına Araç Tescili	56
10.4. Sürücü Belgelerinin Sınıfları	57
10.5. Sürücü Adaylarında Aranacak Şartlar	57
10.6. Araçların Sürülmesinde Yetki Durumu	58
10.7. Çocuk, Özürlü, Hasta ve Sakat Taşıtları, Gözleri Gör- meyen Yayalar, Yürüyüş Kolları	58
11. Korumalı İşyeri Hakkında Yönetmelik	59
12. Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik	60
13. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kursları Yönetmeliği	61
14. Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Sayısal Oyunlar Yönetmeliği	62
15. Ortez-Protezleri İsmarlama Olarak Üreten ve/veya Uygula- yan Merkezler ile İşitme Cihazı Satış ve Uygulaması Yapan Merkezler Hakkında Yönetmelik	64
16. Otopark Yönetmeliği	66
17. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği	67
18. Özel Mesleki Rehabilitasyon Merkezleri Hakkında Yönet- melik	68
19. Özürlü Bireylere Uygulanacak Destek Eğitim Programları ve Eğitim Giderlerinin Karşılanmasına Dair Yönetmelik	69
20. Özürlü ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Ceza Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Kom- syonun Kuruluşu ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	70
21. Özürlüler İdaresi Başkanlığı Özürlüler Şurası Yönetmeliği	70
22. Özürlüler Veri Tabanı Oluşturulmasına ve Özürlülere Kimlik Kartı Verilmesine Dair Yönetmelik	71

23. Özürlülerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları ile Yapılacak Yarışma Sınavları Hakkında Yönetmelik	72
24. Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik	73
25. Sakatlık İndiriminden Yararlanacak Hizmet Erbabının Sakatlık Derecelerinin Tespit Şekli İle Uygulanması Hakkında Yönetmelik	74
26. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Tespiti, İncelenmesi, Bakım ve Rehabilitasyonuna Dair Yönetmelik	75
27. Subay ve Astsubay Atama Yönetmeliği	76
28. Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları İle Muayenelerine Dair Yönetmelik	78
29. Terör Eylemleri Nedeniyle Şehit Ve Malul Olanların Yakınlarının ve Çalışabilecek Durumdaki Malullerin Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İstihdamı Hakkında Yönetmelik	78
30. Türk İşaret Dili Sisteminin Oluşturulması ve Uygulanmasına Yönelik Usul ve Esasların Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik	80
31. Vakıflar Yönetmeliği	81
31.1. Muhtaç Aylığı	81
31.2. Muhtaç Aylığından Yararlanacaklar	81
31.2.1. Başvuru Sahibinden İstenecek Belgeler	81
31.2.2. Sağlık Kurulu Raporu	82
31.2.3. Başvuruların Değerlendirilmesi	82
31.2.4. Ödenecek Aylık Miktarı	82
31.2.5. Aylıkların Ödenmesi ve Muhtaçlığın İzlenmesi	83
31.2.6. Yoklama	83
31.2.7. Aylıkların Kesilmesi	84
31.2.8. Bildirim Yükümlülüğü	84
31.3. Eğitim Yardımı	85
31.3.1. İstenen Belgeler	85
31.3.2. Başvuruların Değerlendirilmesi	85

31.3.3. Eğitim Yardımı Verilme Süresi	86
31.3.4. Öğrenciliğin Takibi ve Eğitim Yardımının Kesilmesi	86
31.3.5. Özel Eğitim Yardımı	86
31.4. Fakir ve Garip Hastalara Yapılacak Muayene ve Tedavi Hizmeti	86
31.4.1. Hastaneye Başvuru ve Tedavi	87
31.4.2. Acil Durumlarda Tedavi	87
31.4.3. Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunma	88
31.4.4. Fakir ve Garip Hastalara Yapılacak Diğer Yardımlar	88
31.4.5. Yabancı Uyruklu Fakir Kişilerin Tedavisi	88
32. Yapılarda Özürlülerin Kullanımına Yönelik Proje Tadili Komisyonları Teşkilî, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	88
33. Yüksek Öğretim Kurumları Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği	89
34. İlgili Hükümler	90
34.1. Kanunlar	91
34.2. Kanun Hükmünde Kararnameler	94
34.3. Yönetmelikler	95
34.4. Genelgeler	100
34.5. Tebliğler	102
34.6. İlgili TSE Standartları	102
YARARLANILAN KAYNAKLAR	105

TABLÖLAR

TABLO – 1: Toplam Engelli Nüfus ve Engelli Dağılımı

TABLO – 2: Toplam Engelli Nüfusun Medeni Duruma Göre Dağılımı

TABLO – 3: Toplam ve Engelli Nüfusun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

TABLO – 4: İşgücü Durumuna Göre Engelli Nüfus

TABLO – 5: Ortopedik, Görme, İşitme, Dil, Konuşma ve Zihinsel Engelli Nüfusun Sosyal Güvenlik Durumu

ÖNSÖZ

Eşit Haklar İçin Tüm Engelleri Kaldıralım

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de engelli bireyler toplumun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Son rakamlar, ülkemizde 8,5 milyona yakın engelli vatandaşımız olduğunu göstermektedir. Bu da demektir ki; Türkiye’de yaklaşık her 9 kişiden biri kısıtlayıcı engelliliğe sahiptir. Toplumun, böylesi yüksek bir oranda içinde barındırdığı bu bireylerimiz de, elbette, tüm diğer bireylerle eşit haklara sahip olmalıdırlar.

Engelli meselesi, sadece bir sağduyu değil, aynı zamanda bir hak ve adalet meselesidir. Engelli insanlarımız da, eşit muamele, itibar, yaşamlarını bağımsız idame ettirme ve toplumun bir parçası olma gibi haklara sahip olmalıdırlar. Bizim üzerimize düşen görev ise, engelli vatandaşlarımıza bu haklarından faydalanmaları için imkân ve fırsatlar sağlamak olmalıdır.

Bu bağlamda, engelli vatandaşlarımızın, sosyal, kültürel ve ekonomik yaşama entegrasyonunun sağlanması amacıyla, yetkili kurumların yenilikçi yaklaşımlar doğrultusunda çalışmalarında bulunması gerekmektedir. Engelli vatandaşların, hayata sarılmaları ve geleceğe güvenle bakmaları ancak bu sayede olacaktır. 2005 yılında çıkartılmış olan Özürlüler Kanunu, bu çerçevede, oldukça önemli bir adım olmuştur ve Türkiye’deki engellilerin sosyal haklardan ve hizmetlerden yararlanma kapsamını ciddi manada genişletmiştir.

Yine de, bu kardeşlerimize karşı olan insani sorumluluğumuz asla burada kalmamalıdır. Onların, kendileriyle ve toplumla barışık bir hayat yaşamaları için çalışma yapılacak

birçok alan halen mevcuttur. Öncelikle, ahlaki ve vicdani bir görev olarak, toplumumuzu bu konuda bilinçlendirip, engelli bireylere karşı bulunulan önyargılardan arındırmak gerekmektedir. Bunun yanı sıra, engellilerin yaşam kalitelerini yükseltmek adına eğitim, işgücü, sağlık, erişebilirlik gibi birçok konuda olumsuzluklar giderilmeli ve kendilerine pozitif ayrımcılık uygulanmalıdır.

Engelli insanlarımızın işgücüne katılmalarını teşvik edici düzenlemeler, onların da üretimde bir pay sahibi olmalarını temin edecek yapıcı bir katkıda bulunacaktır. Kaliteli eğitime eşit şartlarda erişmeleri de, muhakkak ki, hayat standartlarını yükseltip yaşama sevinçlerini arttıracaktır. Ayrıca, sağlık hizmetlerinden kolayca faydalanabilmeleri için yapılacak iyileştirme çalışmalarına önem verilmelidir. Geliştirilecek tüm bu sosyal hakların yanı sıra, kentsel yaşamda ortak alanların kullanımlarında getirilecek kolaylıklar ve imkânlar, engelli bireylerimize bağımsız bir şekilde yaşama fırsatını sunacaktır.

Süreklilikle ve kararlılıkla üzerinde durulması gereken tüm bu hususlar, hiç şüphe yok ki; engelli insanlarımızın, aktif bireyler olarak toplumumuza kazandırılmasını sağlayacak ve ülke menfaatlerine de katkıda bulunacaktır. Nitekim, nice özürlü insanımız, bugüne kadar, sanattan spora birçok alanda toplumun bir parçası olarak başarılar göstermiştir ve göstermeye de devam edecektir. Bizlerin üzerine düşen de, bunun gerçekleşmesini sağlamak ve engellilerin önündeki tüm engelleri kaldırmak için elimizden gelenin en iyisini yapmaktır.

Bu amaç doğrultusunda, sosyal problemlere duyarlı misyonumuzla, MÜSİAD olarak, toplumun temel meselelerinden biri olan engelli gerçeğini bu kitapta ele alarak, Türkiye’deki engellilere sahip oldukları haklar konusunda ışık tutacağına inandığımız bir rehber hazırladık.

Kitabımızın, başta engelli vatandaşlarımız olmak üzere, toplumun tüm kesimlerine faydalı bir rehber olacağını umut ediyorum. Bu vesileyle, başta kitabın yazarı Mustafa Öztürk ve Hukuk Danışmanı Av. Cemal Donat olmak üzere, kitabın basımında gayret gösteren Araştırmalar ve Yayın Komisyonu Başkanı ve Yönetim Kurulu Üyeleri’ne teşekkür ederim.

Ömer Cihad VARDAN
Genel Başkan
MÜSİAD

SUNUŞ

Elinizdeki bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Türkiye’deki engelli profilini, engelli kavramını ve engelli gruplarını anlatmaya çalıştık. İkinci bölümde; engellilerin hayatlarını kolaylaştıran düzenlemelerin dayandığı yasa ve yönetmeliklerin, hangi alanda ne tür kolaylıklar getirdiğini, bu hakların nasıl kullanılacağını Av. Cemal Donat’la birlikte yorumladık (vergi, sosyal güvenlik, eğitim-öğretim vb.). Aynı zamanda; şimdiye kadar engelliler adına çıkarılmış yasa, kanun, kanun hükmünde kararname, yönetmelikler, genelgeler, tebliğler, ilgili TSE standartları gibi çeşitli düzenlemelerin içeriğini, hangi alanları kapsadığını, kitabımızın hacmini aşmamak için ana başlıkları ile kitabımızın bu bölümüne koyduk.

Gerek akademik çalışmalarımızda, gerekse radyo ve televizyon programlarımızda “toplumda özürlü bilincinin oluşturmaya” yönelik çalışmalarımız sırasında, engelli olgusunu yakından görme şansımız oldu. Bu çalışmalarda ve bize gelen sorulardan anlaşılmıştır ki, sorunun kaynağı sadece yasaların eksikliği veya olmayışı değil, mevcut yasaların tam olarak anlaşılmasını ve uygulanamamasıdır.

Engellilerin hayatlarını kolaylaştırmak için düzenlenen yasa ve yönetmeliklerin yeteri kadar anlatılamaması ve anlaşılabilmesi nedeniyle, sorunlar çözülememiştir. Engellilerin hayatlarını kolaylaştırmak için düzenlenen yasa ve yönetmelikler, engelliler için bir işkenceye dönüşmüştür. İşte bu çalışmanın hazırlanmasının asıl sebebi de bu olumsuz durumdur. Amacımız burada yasaların anlaşılmasını sağlamak, aynı zamanda engellileri, yasa ve yönetmeliklerdeki haklarının neler olduğu konusunda bilgilendirmektir.

Bu çalışmada; hukuki olarak, özürülülerin istihdamında temel dayanak olan 4857 Sayılı İş Kanunu analiz edilerek ayrın-

tılı olarak yer bulmuştur. Ayrıca üreterek toplumda saygın bir yer edinme arzu ve isteği her sağlıklı insan gibi engellilerin de temel arzusudur.

Yeni yasalar çıkarılması yerine, mevcut yasa ve yönetmeliklerin doğru bir şekilde, kişi kurum ve paydaş kurumlar tarafından doğru anlaşılması ve eksiksiz uygulanması gerekmektedir. Tüm yoğunluk bu yönde olmalıdır. Elbette bu yasa ve yönetmeliklerin doğru anlaşılmasında ve eksiksiz uygulanmasında, görevli ilgili tüm kurumlar, başta Başbakanlık adına görev yapan ve kuruluş misyonu itibariyle, kurumlar arasında koordinasyon görevi yapmak olan, Özürlüler İdaresi Başkanlığı olmak üzere, tüm paydaş kurumlar, özel sektörün temsilcileri, belediyeler ve alanda çalışan memurlar bilgilendirilmelidir. Özellikle engelliler, kendileri için hayati önem taşıyan yasa ve yönetmelikleri takip etmeli, uygulanmasında ısrarcı olmalıdırlar.

Bilgi, insanın kendisine güvenini artırır. Daha güçlü olmasını sağlar. Bu herkes için geçerli bir kuraldır. Ama, engelliler için bilgi; her şeyden daha önemlidir. Onun özgüveni ve başarısı bu bilgiyle doğru orantılıdır. Bu bilgi ile insan, artık ne yapacağını, nereye başvuracağını, hangi haklara, hangi oranda sahip olduğunu bilir. Eğitimsiz, bilgisiz bir engelli ne kendisine ne de topluma bir fayda sağlayabilir.

Elinizdeki bu çalışma tüm bunların ve anlatılması gerekenlerin bir özetidir. Bu mütevazı çalışmanın basılmasına ve sizlere ulaştırılmasına vesile olan başta MÜSİAD Genel Başkanı Ömer Cihad Vardan olmak üzere, Araştırmalar ve Yayın Komisyonu Başkanı Selahattin Esim ve Komisyon üyelerine, ayrıca kitabın editörlüğünü yapan Abdullah Serenli ve yayına hazırlayan Yavuz Türk’e gayretli çalışmalarından dolayı, şükranlarımı sunuyorum.

Mustafa Öztürk

I. BÖLÜM

ENGELLİ GERÇEĞİ

Canı tanımlamak zor... Ama şüphesiz ruhtan bir parça. Bildiğimiz o ki; can latif, can aziz, can kutsal... Onda en küçük bir kusur, en ufak bir özür, en hafif bir maraz bulunmaz. Bedenlerimizdeki hiçbir kusur onu gölgeleyemez, hiçbir eksiklik ya da fazlalık ona sirayet edemez. Can hep aynı: “Canda özür olmaz.” Öyleyse, özür bakışlarımızda, engeller düşüncelerimizde... Umarız ki bir engelin kaldırıcısı da bu kitap olur.

1. ENGELLİLİK TARİHİ

Engellinin varlığı neredeyse insanlık tarihi kadar eskidir. Tarihin en eski dönemlerinden bu yana toplumların özürülü bireylere yönelik tutumları, engelliler için var olan sağlık ve eğitim hizmetlerini önemli ölçüde etkilemiştir. Tarihsel gelişim içerisinde toplumların engellilere yaklaşımı farklılık göstermiştir. Bilimsel, teknolojik ve kültürel gelişmelere paralel olarak olumlu yönde bir farklılaşma olduğu da görülmektedir.

Çok tanrılı dinlerin hâkim olduğu dönemlerde (paganizm) engelli bir çocuğun, içinde bulunduğu aileye işledikleri bir suçtan ötürü Tanrı tarafından bir ceza olarak verildiği düşünülmüştür. Bu yüzden engelliye yardım etmek, Tanrı’nın gazabını çekmek anlamına geleceği için, kimse engellilere yardım etmez; engelliler şehir dışına sürülür, yalnızlığa ve ölüme terk edilirdi.

Sonraki dönemlerde engelli insanların yok edilmediği, ancak kötü işlerde çalıştırıldığı görülmüştür. Hor görülüp aşağılanan engelliler, değirmenlerde ve su depolarında hayvanların yerine işe koşulmuş, fuhuşta, dilencilikte kullanılmıştır. Bazı toplumlarda da cüzamlılarla aynı kolonide yaşamak zorunda bırakılmıştır.

Yirminci yüzyıl Türkiye’sinde durum çok farklı değildir. Engelliler, fiili olarak kötü işlerde çalıştırılmıyor, şehrin dışına itilmiyorlar, ancak, fiziksel engeller yüzünden metropol şehirlerde bile dünyadan tecrit edilmiş durumda yaşamaya mecbur bırakılıyorlar. Dünyanın görünebilen güzelliklerini cam pencerelerin arkasından seyretmekte. Toplu taşıma araçları, alışveriş merkezleri, kaldırımlar, parklar, sinemalar, kamu binaları -ki buna okullar da dahil- ve daha birçok sayamadıklarımız, engelli bi-

reyin dünyayla ve toplumla iletişim kurmasını engellemektedir. Bu durum çalışma alanında istihdam edilmelerini de güçleştirmektedir.

Engellerle dolu dünyamızda ve ülkemizde; okuryazarlığı olmayan, eğitim seviyesi düşük, okuyamadığı için istihdam edilemeyen (çalışamayan) sosyal güvencesi olmayan ve yoksul bir engelli profili görülmektedir.

2. ENGELLİLİK KAVRAMI

Engellilik konusunda değişik kaynaklarda çoğunlukla da aynı anlama gelecek şekilde farklı kavramlar kullanılmaktadır. Bunlar arasında en sık rastlanılanları ise “bozukluk”, “engelli”, “özürlü” ve “sakat” kavramlarıdır. Bu kavramlar üzerinde henüz bir anlaşma sağlanamamıştır ve tek bir anlam için farklı durumlarda farklı kavramlar kullanılmaktadır.

Engellilerle ilgili kavram konusunda Türkçenin yanı sıra birçok dilde de yaklaşık olarak aynı anlama gelen birden fazla sözcük bulunmaktadır. Örneğin Türkçede genel düzeyde engelli, özürlü, sakat sözcükleri aslında aralarında anlam farkları olduğu halde aynı anlama gelmek üzere kullanılmaktadır.

Engelliliğin her zaman her yerde geçerli ölçülerle tanımını yapmanın bir hayli güç olmasından dolayı literatürde çok değişik tanımları yapılmaktadır. Birleşmiş Milletler Sakat Hakları Bildirgesi’nde, “Kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri (bedensel ya da sonradan olma) herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar” engelli olarak tanımlanmaktadır.

‘Engelli’ sözcüğü genelde hareket yeteneği sınırlanmış bireyi çağrıştırmaktadır. Hareket yeteneğini sınırlayan nedenler ise doğuştan getirilen, doğum sırasında karşılaşılan ya da sonradan yaşanan bir hastalık veya kaza sonucu ortaya çıkan bir işlev bozukluğundan kaynaklanıyor olabilir.

Engelliliği: “doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük ihtiyaçlarını karşılamada güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi” olarak tanımlamak mümkündür.

Engelliliğin tanımında bazı sosyal faktörlerin dikkate alınması gerekmektedir. Bu faktörleri şu şekilde sıralayabilmek mümkündür: Bakıma muhtaçlık, çalışabilirlik, sosyal hayata uyumun sağlanabilmesi, ulaşılabilirlik ve erişilebilirlik.

2.1. Ortopedik Engelli

Kas ve iskelet sisteminde yetersizlik, eksiklik ve fonksiyon kaybı olan kişidir. El, kol, ayak, bacak, parmak ve omurgalarında, kısalık, eksiklik, fazlalık, yokluk, hareket kısıtlılığı, şekil bozukluğu, kas güçsüzlüğü, kemik hastalığı olanlar, felçliler, serabral palsi, spastikler ve sipina bifida olanlar bu gruba girmektedir.

2.2. Görme Engelli

Tek veya iki gözünde tam veya kısmi görme kaybı veya bozukluğu olan kişidir. Görme kaybıyla birlikte göz protezi kullananlar, renk körlüğü, gece körlüğü (tavuk karası) olanlar bu gruba girer.

2.3. İşitme Engelli

Tek veya iki kulağında tam veya kısmi işitme kaybı olan kişidir. İşitme cihazı kullananlar da bu gruba girmektedir.

2.4. Dil ve Konuşma Engelli

Herhangi bir nedenle konuşamayan veya konuşmanın hızında, akıcılığında, ifadesinde bozukluk olan ve ses bozukluğu olan kişidir.

İşittiği halde konuşamayan, gırtlığı alınanlar, konuşmak için alet kullananlar, kekemeler, afazi, dil-dudak-damak-çene yapısında bozukluk olanlar bu gruba girmektedir.

2.5. Zihinsel Engelli

Çeşitli derecelerde zihinsel yetersizliği olan kişidir. Zekâ geriliği olanlar (mental retardasyon), Down Sendromu, Fenilketonüri (zeka geriliğine yol açmışsa) bu gruba girer.

2.6. Süreğen Hastalık

Kişinin çalışma kapasitesi ve fonksiyonlarının engellenmesine neden olan, sürekli bakım ve tedavi gerektiren hastalıklardır (kan hastalıkları, kalp-damar hastalıkları, sindirim sistemi hastalıkları, idrar yolları ve üreme organı hastalıkları, cilt ve deri hastalıkları, kanserler, endokrin ve metabolik hastalıklar, ruhsal davranış bozuklukları, sinir sistemi hastalıkları, HIV).

2.7. Zedelenme – Sapma

Bireyin psikolojik, fizyolojik, anatomik özelliklerinde geçici ya da kalıcı türden bir kayıp, bir yapı ya da işleyiş bozukluğu olur. Vücudun bir parçasının olmayışı, eksik oluşu, işlemeyişi gibi. Daha açık bir ifadeyle bacakların olmayışı, kollarının felçli oluşu, parmaklarının tutmayışı, iyi görememesi, yüz felci, zekâ geriliği vb. durumlar birer zedelenmedir.

2.8. Yetersizlik

Zedelenme ya da bazı sapmalar sonucu, bir insan için normal kabul edilen bir etkinliğin ya da hareketliliğin, engellenme veya sınırlandırılması haline, yetersizlik denmektedir. Birey zedelenme ya da sapma sonucu yaşamında birtakım güçlüklerle karşılaşır, bazı güçlüklerin üstesinden gelmede yetersiz kalır. Bacaklarının olmayışı ya da fiziksel özürlü oluşu, yürüyememe, yürüyerek yapılacak etkinliklerde yetersiz hale gelmesine neden olur.

Görememe, işitememe, konuşamama, okuyamama, yazama- ma, uyuyamama vb. gibi.

3. ENGELLİLİK NEDENLERİ

Bireyler birçok nedende dolayı özürlü hale gelebilirler. Bunlar arasında kalıtım, beslenme, hastalık, kazalar, sakıncalı çevre-or- tam, görenek-gelenek ve eğitimsizlik daha etkin görülmektedir.

4. TÜRKİYE’DE ENGELLİ TÜRLERİ

Başbakanlık Özürsüzler İdaresi Başkanlığı’nın, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü ile müştereken 2002’nin Aralık ayın- da yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre; engelli olan nüfu- sun toplam nüfus içindeki oranı % 12,29’dur.

Buna göre ülkemizde 8.431.937 (12,29) kişi özürlü (engelli) olarak yaşamlarını sürdürmektedir. % 12,29 özürlü oranının; % 7,092’u erkek, % 5,022’si kadın olarak ifade edilmektedir.

TABLO – 1: Toplam Engelli Nüfus ve Engelli Dağılımı

Toplam özürlü nüfus			Ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ve zihinsel özürlü nüfus			Süregelen hastalığa sahip olan nüfus		
Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
12,29	11,1	13,45	2,58	3,05	2,12	9,7	8,5	11,33

Kaynak: DİE ve Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, “2002 Özürlüler Araştırması”

TABLO – 2: Toplam Engelli Nüfusun Medeni Duruma Göre Dağılımı

	Engelli		Engelsiz		Toplam Nüfus	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0	259.123	14,6	16.256.233	24,3	16.515.356	24,1
Hiç evlenmedi	570.415	32,2	15.926.272	23,8	16.496.687	24
Evlili	778.166	43,9	31.724.999	47,5	32.503.166	47,4
Evlili-ayrı yaşıyor	6.828	0,4	179.180	0,3	186.008	0,3
Boşandı	23.828	1,3	444.004	0,7	467.833	0,7
Eşi öldü	133.770	7,5	2.275.449	3,4	2.409.218	3,5
9	174	0	44.117	0,1	44.291	0,1
Toplam	1.772.305	100	66.850.254	100	68.622.559	100

Kaynak: DİE ve Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, “2002 Özürlüler Araştırması”

Aynı araştırma verilerine göre, ülkemizde engellilerin en yoğun yaşadığı bölgenin; Marmara Bölgesi olduğu, en az yaşadığı bölgenin de; Ege Bölgesi olduğu tespit edilmiştir.

4.1. Dünya’da ve Türkiye’de Bilinen En Yaygın Engel Türleri

- 4.1.1. Ortopedik engelliler
- 4.1.2. Görme engelliler
- 4.1.3. İşitme ve konuşma engelliler
- 4.1.4. Zihinsel engelliler
- 4.1.5. Otistik engelliler (Otizm)
- 4.1.6. Süreğen hastalıklılar

5. ENGELLİ PROFİLİ

Günümüz Türkiye’sinde engelli profilini incelediğimizde, söz konusu sorunlar nedeniyle, engellilerin toplumla bütünleşme yönünde büyük sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Adlandırmadan başlayarak, yaşamın pek çok alanına yayılan sorunlar, her geçen gün kartopu gibi büyüyerek, içinden çıkılmaz hale gelmiştir. Bu durum engelli bireylerin, toplumla işlevsel bir bütünlük içinde yaşamalarını da güçleştirmektedir.

Toplumun engelliye anlamaması, paylaştıkları hayatın içinde onları fark etmemesi, engellinin de ön yargılı bir tutumla “nasıl olsa önemsenmiyorum” deyip, kendini topluma takdim etmekten kaçınması, iletişim adına çok ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Sürekli sorunlarla boğuşan, anlamlı çözümler üretemeyen özürlü bireyler, kendilerini mutsuz hissediyorlar. Özürlülük sadece bu sorunu yaşayan kişiyi değil, ailesini ve yakın çevresini; ekonomik, sosyal ve psikolojik olarak etkileyen bir sorundur.

5.1. Eğitim

Özürlülerin en temel sorunu eğitimidir. Özürlülerin eğitimsizliği, toplumla bütünleşmesinin önündeki en önemli sorunlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı’nın 2002 yılında yapmış olduğu araştırmaya göre, genel nüfusun göstergeleriyle özürlü nüfusun göstergeleri arasında çok büyük uçurumlar olduğu gözlenmiştir.

Buna göre; yapılan araştırmada Türkiye genel nüfusunun % 13’ü okuma yazma bilmiyorken, engelli nüfusun % 36’sının okuma yazma bilmediği görülmüştür. Özürlülerin % 41’i ile süregelen hastalığı olanların yaklaşık % 47,1’i ilkokul mezunudur. İlkokul sonrası eğitim düzeyi ise oldukça düşüktür. Yüksek okula devam eden özürlü (bedensel, görme engelliler, işitme ve konuşma) oranı % 2,24, kronik hastalığa sahip olanlarda ise % 4,23’tür.

Sonuç olarak, okuryazarlığı olmayan ve eğitim seviyesi düşük bir engelli kitlesinin varlığından söz edilebilir.

TABLO – 3: Toplam ve Engelli Nüfusun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Genel Nüfus			Engelli Nüfus		
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Okuryazar değil	7.764.060	11,3	12,9	604.945	34,1	
Okuryazar fakat bir okul bitirmemiş	12.037.120	17,5	20,1	247.642	14	
İlkokul	21.738.553	31,7	36,2	549.681	31	33
İlköğretim	2.430.754	3,5	4,1	25.607	1,4	
Ortaokul	4.499.685	6,6	7,5	87.257	4,9	
Orta ve dengi	156.146	0,2	0,3	3.100	0,2	
Lise	6.997.669	10,2	11,7	93.635	5,3	
Lise ve dengi	1.215.056	1,8	2	21.509	1,2	
Yüksekokul veya	3.028.955	4,4	5,1	30.382	1,7	
Yüksek lisans,	108.454	0,2	0,2	1.261	0,1	
Ara Toplam	59.976.452	87,4	100	1.665.018	93,9	
Toplam	68.622.559	100		1.772.305	100	

Kaynak: DİE ve Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, “2002 Özürlüler Araştırması”

5.2. Yoksulluk

Yapılan araştırmalar; dünyanın her yerinde engellilerin çok büyük çoğunluğunun toplumun yoksul kesimlerinden geldiğini ve yoksulluk içinde yaşadıklarını göstermektedir. Bu belirleme, gelişmiş/endüstrileşmiş ülkeler için de geçerlidir. Ülke nüfusunun dörtte biri açlık sınırının altında yaşarken, engelli nüfusun dörtte ikisi açlık sınırının altında yaşamaktadır.

Kuşkusuz yoksulluk, bireylerin içinde yaşadıkları toplumla işlevsel bir bütünlük içinde yaşamalarını güçleştirmektedir. Temel insani ihtiyaçlarını gideremeyen bireylerin engelliliklerinden kaynaklanan bakımının yanı sıra sağlık ve sosyal sorunlarının üstesinden gelmesi epey zordur. Bu durum bir ekonomik kaynaktan beslenmeyi zorunlu kılar.

Engelli bir çocuğa sahip olan sabit gelirli vatandaşımız normal bir vatandaşımızın 4-5 katı masrafı üstlenmiş demektir. Bu da sizin, yoksul değilseniz bile hızla yoksullaşmanız demektir. Engelli bir çocuğun eğitimi özel eğitimi gerektirmektedir. Buna tedavi ve ilaç masrafları da eklenince durum, çoğu zaman içinden çıkılmaz ekonomik bir sorun haline gelir.

Ayrıca her engel kümesinde yer alan bireylerin gereksinim duydukları kimi araç gereçler vardır ki bunlar engelliler için son derece önemlidir ve yaşamlarının adeta bir parçası gibidir. Bu araç gereçler engellinin hareket yeteneğini artırıcı özelliklere sahiptir. Bu da, toplumla daha çok bütünleşme demektir.

5.3. Rehabilitasyon

Rehabilitasyon ve araç-gereç gereksiniminin yeterince karşılanamaması da engellilerin toplumla bütünleştirilmesinin önündeki en büyük engellerden birisidir. Bilindiği gibi rehabilitasyon çok genel olarak, yitirilen bir yeteneğin yeniden kazandırılması, yerine başka bir yeteneğin ikame edilmesi demektir.

Herhangi bir sebeple engelli hale gelen birey önceden var olan işini artık yapamıyorsa, o işi yapabilmek için “yeniden yeteneklendirilmesi”, “rehabilite edilmesi” gerekmektedir. Böyle bir rehabilitasyon sürecinden geçmemiş olan birey, topluma ve içinde yaşadığı aileye yük olmaktan kurtulamayacaktır.

5.4. Ulaşım, Fiziksel Çevre ve Konut

Özürliülerin topluma katılmalarının önündeki en büyük engellerden biri de ulaşım, fiziksel çevre ve konut sorunudur.

Engellilerin içinde yaşadıkları fiziksel çevre, yaşadıkları fiziksel işlev bozuklukları/yetersizlikleri ve bunların yol açtığı sınırlamalar sebebiyle büyük önem taşımaktadır. Yaşama alanları tasarlanırken, bir toplum modeli ortaya koyarken, içinde yaşanan fiziksel çevreyi de o toplumun içinde yaşayan herkesi düşünerek tasarlamak gerekir.

Yollar, kaldırımlar, kamu binaları, parklar ve bahçeler, okullar, içinde yaşanan konutlar, ulaşım araçları ve bunun gibi daha bir çok fiziksel çevre unsuru, engellilerin topluma katılmasının önünde ciddi birer engel oluşturmaktadır. Engeli nedeniyle hareket yeteneği sınırlanmış insanların bu ve benzeri sebeplerle yaşadıkları sıkıntılara böylece yenileri eklenmiş olmaktadır.

5.5. Erişebilirlik/Ulaşabilirlik

Özürliü insanların kentsel yaşama katılım alanındaki ihtiyaçları, özürliü olmayanlarla farklı olmakla birlikte benzerdir. Özürliü olarak tanımlanan bireyleri, toplumun ayrı bir kesimi olarak nitelendirme yerine bütünleşmiş bir parçası olarak algılayabilmek ve yaşanan mekânda da buna olanak sağlayabilmek amacıyla fiziksel çevreye ulaşılabilirliğini sağlamak gerekmektedir.

Tüm insanlar gibi özürlü insanların da ulaşım hizmetlerinden eşit fırsatlarda yararlanması ve işine, okuluna, alışverişe, spor alanlarına, parklara, özürlü olmayan insanların kullandığı yollarla ve taşıtlarla gidebilmesi gerekmektedir.

Yerel yönetimler, yaptıkları sosyal ve teknik altyapı yatırımlarıyla kent mekânının şekillenmesinde önemli role sahiptir. Kentsel ulaşım hizmetlerinin, kentteki her türlü açık alan ve yapının özürllüer için ulaşılabilirliğinin yerel yönetimlerce sağlanıyor olması, özürllüelerin sosyal yaşama katılmasında fırsat eşitliğini sağlayan en önemli unsurdur.

5.6. Sosyal Güvenlik ve İstihdam

5.6.1. Sosyal Güvenlik

Özürllüer İdaresi’nin yaptığı araştırmaya bakıldığında, ülke genelinde sosyal güvencede olmayan engelli sayısının oldukça fazla olduğu görülür. Çalıştıkları işyerleri zaten kısıtlı olan engellilerin bir de sigortaları tam olarak ödenmediği, yine bu araştırmada orta çıkmıştır.

Aynı araştırma verilerine göre; ülkemizde ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ile zihinsel özürllü olanların yaklaşık % 48’inin, süregelen hastalığı olanların ise yaklaşık % 64’ünün sosyal güvenliği bulunmamaktadır.

Büyük çoğunluğu yoksul olan özürllüelerin, özellikle tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri için sosyal güvenliğinin olmaması, engellinin durumunu daha da zorlaştırmaktadır.

TABLO – 4: İşgücü Durumuna Göre Engelli Nüfus

	ERKEK (%)	KADIN (%)	TOPLAM (%)
İşgücüne dahil olma oranı	21,71	32,22	6,71
İşsizlik oranı	15,46	14,57	21,54
İşgücüne dahil olmayan nüfus	78,29	67,78	93,29

Kaynak: DİE ve Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, “2002 Özürlüler Araştırması”

TABLO – 5: Ortopedik, Görme, İşitme, Dil, Konuşma ve Zihinsel Engelli Nüfusun Sosyal Güvenlik Durumu

	Sosyal güvenlik durumu		Kayıtlılık durumu	
	Olan	Olmayan	Kendi adına	Bağımlı
Türkiye	47,55	52,45	45,21	54,79
Kent	59,27	40,73	44,86	55,14
Kır	35,15	64,85	45,84	54,16
Erkek	44,84	55,16	67,96	32,04
Kadın	51,41	48,59	17,04	82,96

Kaynak: DİE ve Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, “2002 Özürlüler Araştırması”

5.6.2. İstihdam

Özürlülerin, üreten bireyler olarak toplumda yer edinemesi çok büyük bir sorun olmaktadır. Bu durum, engellilerin toplumla bütünleşmesinin önünde büyük bir engel teşkil etmektedir.

Çalışmanın gerek bireysel gerekse toplumsal refahın sağlanmasındaki önemi herkesçe bilinen bir sonuçtur. Çalışmayı özendirmenin hem bireysel hem de toplumsal açıdan sayısız yararları vardır. Öte yandan çağdaş anlayışın bir gereği olarak “çalışmak ve işsizlikten korunmak” bir insan hakkı olarak da değerlendirilmektedir. Ayrıca üreterek toplumda saygın bir yer edinmek arzu ve isteği her sağlıklı insan gibi engellilerin de temel arzudur. Eğitilerek topluma kazandırılan engelli, özelde aile ekonomisine, genelde de ülke ekonomisine katkıda bulunur. Bu toplumsal barış adına da sağlıklı bir katılımdır.

İşsizlik, çok yönlü neden ve sonuçlara sahip bir olgudur. Bu sorunu, yalnız engellilerin değil tüm insanların gündeminde bir sorun olmaktan çıkarmak kuşkusuz en büyük amaç olmalıdır.

Genel olarak engellilerin istihdamı ile bağlantılı olarak yaşanan çeşitli sorunlar vardır. Ülkemizde, henüz engellileri de gözeten sistemli bir iş analizi ve meslek tanımlaması çalışması yapılmamıştır. Bugün engellilerin, sahip oldukları engelden kaynaklanan özellikleri ve nitelikleri de dikkate alınarak, hangi işlerde çalışabilecekleri konusunda, elde ciddi bir araştırma ve çalışma bulunmamaktadır.

Engelliler çok sayıda işte kendi kendilerine yaptıkları girişimlerle çalışma deneyimleri yaratmaktadırlar. Oysa gelişmiş ülkelerde iş analizleri, meslek tanımları son derece önemlidir. Engelliler hangi işleri yapabilir? Bu iş, bu meslek hangi eğitim sürecinden geçildikten sonra yapılabilir? Bu eğitim sürecinin özellikleri ve aşamaları nelerdir? Bütün bunların ayrıntılarının belirlenmesi gerekir. İş piyasası, eğer belirli niteliklerle donatılmış bir işgücüne gereksinme duymuyorsa, işgücünü, bu niteliklerle donatmayı sürdürmek, bir yandan boşa giden emek ve para, diğer yandan da bu niteliklere sahip işgücünün işsizliğine

kapı aralamaktır. Yani, her insanı olduğu gibi, engellileri de iş piyasasının özellikleri ve gereksinimleri doğrultusunda eğitmek, özellik kazandırmak ve iş piyasasına hazırlamak gerekir.

Engellilerin istihdamını güçleştiren sayısız neden arasında eğitim ve rehabilitasyon konusundaki yetersizlikler büyük yer tutmaktadır. Bugün ülkemizde ne yazık ki engelliler için yeterli eğitim ve rehabilitasyon (mesleki eğitim ve rehabilitasyon dahil) merkezi bulunmamaktadır.

İçinde bulunduğumuz iktisadi yapının, engellileri de içerecek bir şekilde düzenlenmemiş olması, işverenlerin engellileri çalıştırmak konusundaki çekingenlikleri ve önyargıları da istihdamın önündeki engeller arasındadır. Bazı işler vardır ki engelliler, bunları gerçekten diğer insanlardan daha iyi yapabilmektedir ve bunlar kanıtlanmıştır.

Toplum bu konuda bilinçli değildir. Bu bilinç olmadığı için de özellikle işveren kesimi, “acaba yapabilirler mi?” kaygısı içerisinde hareket etmektedir. İşe alınan engellinin o iş ortamında başarılı ve üretken olabilmesi için de işyerinde bazı düzenlemeler yapılmalı, önlemler alınmalıdır. Bunlar yapılmadığı zaman da çalışan engellinin işe yaramadığı, üretken olamadığı gibi bir kanaatin oluşmasına neden olmaktadır. Sonuçta bu durum, henüz istihdam edilemeyen insanların önüne yeni engeller çıkarmaktadır.

Engelli birey işsiz kaldığı ve yaşadığı topluma üreterek katkıda bulunamadığı için en temel insani ihtiyaç olan kendini gerçekleştirme olgusunu yaşamamanın bunalımını çekmekte, ailesine ve topluma yük olmak durumunda kaldığı için de ömür boyu eziklik yaşamaktadır.

5.6.2.1. Engelli İstihdamının Önemi

Çalışmanın gerek bireysel gerekse toplumsal refahın sağlanmasındaki önemi herkesçe bilinmektedir. Çalışmayı özendirmenin hem bireysel hem de toplumsal açıdan sayısız yararları vardır. Öte yandan çağdaş anlayışın bir gereği olarak “çalışmak ve işsizlikten korunmak” bir insan hakkı olarak da değerlendirilmektedir. Ayrıca üreterek toplumda saygın bir yer edinme isteği, her sağlıklı insan gibi engellilerin de temel arzudur.

Eğitilerek topluma kazandırılan engelli, özelde aile ekonomisine, genelde de ülke ekonomisine katkıda bulunur. Bu, toplumsal barış adına da sağlıklı bir katılımdır. Bunun başarılabilmesi ülke barışı ve huzuru için büyük sakıncalar doğurmaktadır.

Yine gelişmiş ülkelere bakıldığında engellilerin, temel eğitimden sonra yetenekleri doğrultusunda ve arzu ettikleri alanda eğitimlerini tamamlaması sağlanmıştır. Aldıkları eğitim doğrultusunda istihdam edilmeleri, engellilerin başarılı olmalarının da temelini oluşturmuştur.

Ülkemizde yapılan en büyük yanlışlıklardan biri de, engellilerin aldıkları eğitimin dışında istihdam edilmeleridir. Kişilerin aldığı eğitimin dışında, istemedikleri bir işte istihdam edilmeleri, iş görenin benlik bölünmesine de sebebiyet vermektedir. Bu da onun başarısız ve mutsuz olması anlamına gelir.

Her insanın yapabileceği bir iş vardır ve engelliler de fiziksel ve ruhsal işlevlerinde bir bozulma ya da eksiklik olsa bile, onların bu niteliklerini dikkate alan uygun bir eğitim ve rehabilitasyondan geçirildikleri zaman çalışabilir, üretime katılabilirler. Bir işin başında olmak, anlamlı bir şeyle meşgul olmak sağlıklı insanlar kadar engelli bir insanın da ihtiyacıdır. Üstelik, engelli birey, anlamlı bir meşgaleye daha fazla ihtiyaç duyar.

Çalışmanın, kültürün önemli bir parçası sayıldığı toplumlarda, herkes gibi engelliler de çalışmaya/üretmeye isteklidirler. Engellilere acımak yerine, başarıları için fırsat verilmesi, eğitimleri için öncelik yerine eşit fırsat hakkı sağlanması ve daha da önemlisi güvenilmesi çok önemlidir. Güven onların toplumla barışmasını ve bütünleşmesini sağlayacak en önemli etkidir.

Toplumunu bir bütün olarak aldığımızda özürlü insanlar arasındaki işsizlik, toplumdaki normal insanların oldukça üzerinde olma eğilimindedir.

5.6.2.2. Kamu ve Özel Sektör Açısından

Özürlü İşçi İstihdamı

Engellilerin sosyal yaşama katılabilmeleri, en başta başkalarına yük olmadan bağımsız yaşam sürdürebilmelerine bağlıdır. Engellileri başkalarına bağımlı ve topluma yük olmanın ezikliğinden kurtaracak, kendini toplumun bir parçası olarak görmesini sağlayacak en önemli yol, kuşkusuz istihdamdır. Çalışan, üreten ve bunun karşılığında sürekli bir gelir elde eden engelli sosyal yaşamla bütünleşmiş demektir ve nihayetinde mutludur.

Özürlü istihdamında, devlet de engellilerin istihdamının önemine inanarak, birtakım düzenlemelerle sorunu çözmek istemektedir. Tabii bu düzenlemelerin en önemlisi de özürlü çalıştırma zorunluluğudur. 4857 Sayılı İş Kanunu’nun 30. maddesi, 50 ya da daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinin, işçilerinin toplamının özel sektörde % 3 oranında engelliye, kamu kuruluşlarında % 3 oranında engelliye, mesleki, beden ve ruhi durumlarına

uygun işlerde çalıştırma zorunluluğu getiriyor. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen işletmeler çalıştırılmayan her engelli ve her ay için 1.357 TL para cezasına çarptırılır.

Yine bildiğiniz gibi zorunlu engelli istihdamı ile ilgili yasaları uygulama yetkisi İŞKUR’a aittir. İŞKUR 50 ya da daha fazla işçi çalıştıran işyerlerini tespit ederek bu işletmelerde zorunlu engelli istihdamını sağlamaya çalışıyor.

İşletmeler açısından olaya baktığımızda, bugün birçok işletmenin engelli istihdam yükümlülüğüne tam uymadığı görülmektedir. Bazı işletmeler ise bu yükümlülüklerini yerine getirmemekte ve yükümlülükten kurtulmak için istihdamını belirli sayılar içinde tutmanın ve denetimden kaçmanın arayışı içindedirler. Örneğin; pek çok işyeri, engellileri çalıştırmak yerine, yalnızca denetim dönemlerinde cezalardan kurtulmak için engelli istihdam ediyormuş gibi görünerek 3-4 ay boyunca asgari ücretle onları işe alıp, denetleme geçtikten sonra da bu insanları işten çıkarmaktadır. Bu davranış biçimi, aynı zamanda çalışarak üretime katılmak isteyen engellileri de onursuzlaştırma çabasıdır.

Bu saptamaları yaptıktan sonra işveren ve engelli işçilerin istihdamındaki zorluklardan kısaca bahsetmekte fayda var.

5.6.2.3. İşverenler Açısından Zorunlu Engelli İstihdamı

Genellikle bir istihdam yükü olarak algılanmaktadır. İşletmeler küresel rekabette verimli istihdam yapmak zorundalar ve engellilerden yeterli verimi alamadıklarını, iş süreçlerinde engellileri değerlendirmede ciddi zorluklarla karşılaştıklarını söylemekteler.

Meslek ve eğitim açısından işe uygun engelli gönderilmediği gelen şikâyetler arasındadır. Hatta bazı işletmeler sırf cezadan kurtulmak için engellileri işe alıp bu kişileri gerçekte hiç çalıştırmayıp yalnızca ücret ödemeyi tercih etmektedirler. İşyerlerinin fiziki bakımından engellilerin çalışması ve ulaşımı açısından uygun olmaması bir diğer sorundur. Keza bazen de işverenler verim alabilecekleri engel oranı düşük kişilerin yüksek ücret istediğinden yakınmaktalar.

5.6.2.4. Engelli İşçiler Açısından Zorluklar

Genellikle engelliler, kendilerine ve özür durumlarına uygun işlerin teklif edilmediğini söylemekte. İşletmelerin işe alım süreçlerinde kendilerini oyaladığını ve samimi olmadıklarından yakınmaktalar. Ayrıca, işyerinde ve ulaşımında fiziki şartların uygun olmamasından şikâyet edilmekte. Bazı engelliler ise, kendilerinin istihdamının kanuni bir zorunluluk olduğunu söyleyerek işyerinde üretime pek katkı yapmadan istihdam edilmek istemektedir.

5.6.2.5. Ülkemizde Engelli İstihdamı

Engellilerin eğitim ve beceri seviyelerini yükselterek istihdam edilebilirliklerini artırmak, engellilere etkin eğitim, bakım ve rehabilitasyon hizmeti sağlamak, özürlü bireyi ev içinde tecrit etmeyecek imkânları sağlamak, özürülülerin kamusal alana erişimi ve orada var olmasını kolaylaştıracak fiziksel ve sosyal imkânları sağlamak, yasa çıkarmak kadar kolay ve ucuz değildir. Uygula-

mada, teknoloji, kişi ve anlayıştan kaynaklanan bir çok sıkıntı yaşanmaktadır.

“Türkiye Özürlüler Araştırması”na göre engellilerin sadece % 12,27’si eğitim hizmetlerinden yararlanabilmektedir. Bakım ve rehabilitasyon hizmetinden yararlananlar % 5,9, meslek ve beceri edindirme kursundan yararlananlar % 1’dir. Özürlülerin yararlandığı meslek ve beceri kurslarının büyük çoğunluğu ise çıraklık eğitimidir.

Özürlülere eğitim imkânı sunmadan, meslek ve beceri eğitimi vermeden onları işgücü piyasasına ve sosyal hayata hazırlamadan, yaşama alanlarını özürlülerin rahat hareket edebilecekleri fiziksel imkânlarla kavuşturmadan sadece yasayla getirilen zorunlu istihdam hükmü, sorunu çözmektedir. Eğitimli, meslekli ve becerili özürlülerin çalışma imkânı şüphesiz daha fazladır. Örneğin, “Türkiye Özürlüler Araştırması”na göre çıraklık eğitimi alanların yarısından fazlası (% 52,4) çalışma imkânına kavuşmuştur.

Yapılması gereken açıktır: Özürlüleri eğitmek, meslek ve beceri sahibi yapmak, istihdam edilebilirliklerini artırmak. Ayrıca, işverenleri bu konuda teşvik etmek gerekiyor. “Zorunluluk” kavramından ziyade “sosyal sorumluluk” kavramını öne çıkarmalıyız. Teşviklerin başında vergi ve sigorta prim indirimleri geliyor. Özellikle bu yönde çok olumlu bir gelişme yaşanmıştır. 60. Hükümet, 1 Temmuz 2008’de yürürlüğe giren istihdam paketi ile bu konuda önemli bir adım atmıştır. Bu yeni düzenlemeye göre, çalıştırılan her bir özürlünün asgari ücret üzerinden hesaplanan işveren SGK payını hazine ödeyecektir.

5.6.2.6. Engelli İstihdam Politikaları ve Çözüm Önerileri

Engellilerin her geçen gün kartopu gibi büyüyen sorunlarının çözümü için farklı öneriler geliştirilebilir ve projeler üretilebilir. Bu çalışmamızın sonunda bize göre uygulanabilir çözüm önerilerine yer vermekte yarar vardır:

a. Çalışma yaşına gelmiş özürlü gençlere götürülecek hizmetleri ayrıntılarıyla belirleyecek bir çalışma grubu oluşturulmalıdır.

b. Çalışma yaşına gelmiş her yetişkinin eğitim hakkı vardır. Sağlıklı insanlarla özürülüler arasında hiçbir ayırım yapmamak, sağlıklı insanlara sağlanan, sağlanacak olan imkân ve fırsatlardan özürülülerin de yararlanmasını sağlamak gerekmektedir.

c. Özürülülerin eğitimi ve onlara götürülecek hizmette bireysellik esastır. Birbirinin tıpkısı olan iki özürlü insanı bulmak mümkün değildir. Bu bakımdan ihtiyaç tespitinde, hizmet planlamasında, uygulamada, yöntem ve araç seçmede her özürlü bireyin özelliği göz önünde tutulmalıdır.

d. Özürlü bireylerin mümkün olduğu kadar normal akranları arasında çalışmalara katılması esastır. Bu ilkeye uyulduğunda özürlü, normallerle bir arada, normaller de aralarında bir özürülüyle yaşamayı öğrenir.

e. Özürlü bireylere hizmet saptamada özrün erken farkına varılması, ihtiyaçlarının erken belirlenmesi ve karşılanması, özürünün gelişimini olumlu yönde etkileyen önemli hususlardan biri olmaktadır.

f. Özürlülere verilecek hizmette süreklilik esastır. Özürlü bireylerin ne zaman özürlü hale gelirse gelsin özürlü olduktan sonraki özürlü hizmet ihtiyacı süreklilik gösterir. Bu bakımdan hizmetlerin planlanması ve uygulanmasında yanlışa düşülmesi gerekir.

g. Hizmeti özürünün ayağına götürmek esastır. Özürlü bireye sağlanacak herhangi bir hizmet için onu hizmet mahal-line çağırarak ve beklemek yerine, olabildiğince onun ayağına götürmek daha yararlıdır.

h. Özürlü bireylere götürülecek hizmetlerde işbirliği ve koordinasyon esastır. Özürlülerin bakım, tedavi, eğitim, rehabilitasyon, iş, kredi, burs, sosyal faaliyet vb. gibi hizmetleri birden çok bilim dalını, birden fazla kurumu ilgilendirmektedir. Bunlar arasında iş birliği ve koordinasyon düşünülmediğinde, daha doğrusu sağlanmadığında bazen boşluklar kalmakta, kimi zaman da gereksiz hizmet tekrarları olmaktadır.

i. Özürlü bireylerin hizmetlerinin tek elden planlanması esastır.

Sonuç itibarıyla, 4857 Sayılı İş Kanunu’nun özürlülerin istihdamı ile benimsemiş olduğu sistem, eski kanuna nazaran ileri durumdadır. Ancak geliştirilmeye de ihtiyacı vardır.

Çözüm, tek taraflı değil, iki tarafın da (özürlü-işveren) çıkarları arasında bir denge sağlanarak, tüm toplumun çıkarları gözetilerek üretilmelidir. İşverenlerin de özürlü istihdamında karşılaştıkları problemlerin devlet tarafından üstlenilmesi ile teşvik sisteminin yaygınlaştırılması ve bütün bunlardan sonra denetimlerin daha da artırılması, özürlü istihdamının istenen seviyeye çıkarılmasını sağlayabilir.

SON SÖZ

Tüm bu olumsuzlukları en aza indirmek için hâlâ yapılacak şeyler var:

- Engellilerin eğitilerek topluma kazandırılması; bu engellinin üreten insanlar olarak toplumda saygın bir yer edinmesini sağlayacaktır.

- Toplumda özürlü bilincinin oluşturulması için eğitilmesi; engelliye karşı var olan önyargıların ortadan kaldırılmasını ve de engelliyle hayatı paylaşmada engelleri ortadan kaldıracaktır.

- Var olan özrün ilerlemesinin durdurulması ve olabilecek özürlerin engellenmesi için insanlara bu konuda kapsamlı eğitim verilmelidir.

II. BÖLÜM

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ? (SİZİN HAKLARINIZ)

Derleyenler:

Av. Cemal Donat

Mustafa Öztürk

GİRİŞ

Özürlüleri ilgilendiren mevzuatla ilgilenmem avukatlık stajı yaptığım döneme dayanmaktadır. Yaklaşık beş yıldır yakından takip etmekteyim bu konuyu. 2006 yılında İstanbul Barosu Engelli Hakları Komisyonu’nda aktif olarak çalışmaya başladım ve son iki dönemdir de başkan yardımcılığı görevini yürütüyorum. Ayrıca Fiziksel Engelliler Vakfı tarafından hayata geçirilen ve Türkiye’de ve dünyada bir ilk olan Mutlu Engelli Çağrı Merkezi’nin Ar-Ge sorumluluğunu ve koordinatörlüğünü yürütüyorum. Bütün bu çalışmalarda ve çağrı merkezimizi arayan binlerce engelli ve engelli yakınıyla yapmış olduğumuz görüşmelerde şu sonuçlara vardım:

1- Engellilerimiz kendilerini ilgilendiren mevzuatı bilmiyorlar ya da kulaktan dolma bilgilerle eksik veya yanlış biliyorlar. Doğrusunu isterseniz bilmelerini de beklememek gerekiyor. Zira tüm mevzuatı düşünecek olursanız, bunların onlarca kanun, yönetmelik, genelge, tebliğ, karar, yönerge ve resmi yazıdan ibaret olduğu bilinmektedir ve kimi zaman bu bilgi uzmanlık gerektirmektedir.

2- Eksik bilgi, işlem yapmak istediğiniz kurum ve memurlarda da hat safhada. Dolayısıyla bir engelli vatandaş kulaktan dolma bilgilerle bir kurumda işlem yaptırmak istediğinde karşındakinin bilgisinden de emin olamamakta. Çoğu zaman da talep ettiği hakkını alamadan veya işlemini gerçekleştirmeden geri dönmektedir. Hatta bize ulaşan bazı engellilere, ilgili memurun yanlış olan bir bilgiyi doğrulamış gibi kabul ettirdiği sıkça yaşanan bir olaydır.

Yukarıda tespit ettiğim sonuçlar beni engellileri ilgilendiren mevzuatı mümkün olduğunca kısa ve anlaşılır bir dille derlemeye yöneltti. Bu düşüncelerin sonucunda okumakta olduğunuz bu eser vücuda gelmiş oldu. Bu çalışmayı öncelikle Mustafa Öztürk Bey’e , ardından kitabın oluşmasında ve basımında emeği geçen herkese, daha sonra da Mutlu Engelli Çağrı Merkezi çalışanlarına ithaf ediyorum.

Çalışmalarımı derlerken T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı resmi internet sitesinden ve T.C. Adalet Bakanlığı’nın mevzuat sitesinden faydalandım.

Özellikle www.ozida.gob.tr adresinde ilgili mevzuatın büyük bir kısmını bulmanız mümkün olacaktır.

Ayrıca kitapta tüm mevzuatın bir listesi bulunduğundan, mevzuat ismini internette aratmak suretiyle bilgi edinmek istediğiniz konuları bulabilirsiniz.

Engellilikle ilgili bilgi edinmek istediğiniz her konuda çağrı merkezimize 0212 4446000 numaralı telefondan ulaşabilirsiniz.

Av. Cemal Donat

1. 65 YAŞINI DOLDURMUŞ MUHTAÇ, GÜÇSÜZ VE KİMSESİZ TÜRK VATANDAŞLARI İLE ÖZÜRLÜ VE MUHTAÇ TÜRK VATANDAŞLARINA AYLIK BAĞLANMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

Maliye ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından

Resmi Gazete Tarihi: 20.06.2006, Resmi Gazete Sayısı: 26204

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanununun 4’üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik;

a) 65 yaşını doldurmuş, kanunen bakmakla mükellef kimsesi bulunmayan, sosyal güvenlik kurumlarının herhangi birisinden her ne ad altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlanmayan, nafaka bağlanmamış veya bağlanması mümkün olmayan, mahkeme kararıyla veya doğrudan doğruya kanunla bağlanmış herhangi bir devamlı gelire sahip bulunmayan ve 2022 sayılı Kanununun 1’inci maddesinde belirtilen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutardan daha az geliri olan Türk vatandaşlarını,

b) Bu Yönetmeliğin 10’uncu maddesinin (b) bendi kapsamına girecek derecede özürlü olduklarını tam teşekküllü hastane-

lerden alacakları sağlık kurulu raporu ile kanıtlayan ve 18 yaşını doldurmuş bulunan özürliülerden; kanunen bakmakla mükellef kimsesi bulunmayan ve her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamının aylık ortalaması itibariyle 2022 sayılı Kanunun 1’inci maddesinde belirtilen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutardan daha az geliri olanları,

c) Bu Yönetmeliğin 10’uncu maddesinin (a) bendi kapsamına girecek derecede özürliü olduklarını tam teşekküllü hastanelerden alacakları sağlık kurulu raporu ile kanıtlayan, 18 yaşını doldurmuş bulunan ve herhangi bir işe yerleştirilememiş olan özürliülerden; kanunen bakmakla mükellef kimsesi bulunmayan ve her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamının aylık ortalamasına göre 2022 sayılı Kanunun 1’inci maddesinde belirtilen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutardan daha az geliri olanları,

ç) Her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamının aylık ortalamasına göre 2022 sayılı Kanunun 1’inci maddesinde belirtilen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutardan daha az geliri olduğu halde; kanunen bakmakla yükümlü olduğu ve fiilen bakımını gerçekleştirdiği 18 yaşını tamamlamamış özürliü yakını bulunanları,

d) Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan malul olmaları nedeniyle yetim olarak aylık veya gelir alan çocuklardan, aylık ya da gelirleri özürliülük derecelerine göre bu Yönetmelik kapsamında da ödenecek olan aylık tutarından düşük olanları kapsar.

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanunda belirtilen aylıklardan yararlanabileceklerin; müracaat şekli, hak sahipliğinin tespiti ve kontrolü ile aylık hakkından yararlananların muayene ve tedavilerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

2. BAKIMA MUHTAÇ ÖZÜRLÜLERE YÖNELİK RESMİ KURUM VE KURULUŞLAR BAKIM MERKEZLERİ YÖNETMELİĞİ

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünden:

Resmi Gazete Tarihi: 30.07.2006, Resmi Gazete Sayısı: 26244

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun 9’uncu maddesinin (g) bendi ile 34, 35 ve ek 7’nci maddesi hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü dışındaki diğer resmî kurum ve kuruluşların bünyesinde açılacak olan bakıma muhtaç özürllülere yönelik bakım merkezlerini kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, resmi kurum ve kuruluşların bünyesinde açılacak bakıma muhtaç özörlörlere yönelik bakım merkezlerinin açılış izni, çalışma şartları, personel standardı ile denetlenmelerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

3. BAKIMA MUHTAÇ ÖZÖRLÖRLERİN TESBİTİ VE BAKIM HİZMETİ ESASLARININ BELİRLENMESİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünden:

Resmi Gazete Tarihi: 30.07.2006, Resmi Gazete Sayısı: 26244

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun ek 7’nci maddesi hükmüne dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (Değişik: RG 23/10/2007- 26679)

Bu Yönetmelik, her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamı esas alınmak suretiyle; kendilerine ait veya bakmakla yükümlü olduğu birey sayısına göre kendilerine düşen ortalama aylık gelir tutarı bir aylık net asgari ücret tutarının 2/3’ünden daha az olan bakıma muhtaç özörlörleri, bu özörlörlere verilecek bakım hizmetlerini, hizmetlerin ücretlendirilmesini ve ücretlerin ödenmesini kapsar.

Amaç

MADDE 1 - Bu Yönetmeliğin amacı; bakıma muhtaç özür-
lülerin bildirim, tespiti, değerlendirilmesi ile bakım hizmetle-
rine, bakım ücretlerine ve ödemelerine ilişkin usul ve esasları
belirlemektir.

4. BAKIMA MUHTAÇ ÖZÜRLÜLERE YÖNELİK ÖZEL BAKIM MERKEZLERİ YÖNETMELİĞİ

*Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlü-
ğünden:*

Resmi Gazete Tarihi :30.07.2006 Resmi Gazete Sayısı 26244

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 24/5/1983 tarihli ve 2828
sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu-
nun 9’uncu maddesinin (g) bendi ile 34, 35 ve ek 7’nci madde-
leri hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, gerçek veya özel hukuk tü-
zel kişileri tarafından açılacak bakıma muhtaç özür-
lülere yönelik özel bakım merkezlerini kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, gerçek veya özel
hukuk tüzel kişileri tarafından açılacak bakıma muhtaç özür-
lülere yönelik özel bakım merkezlerinin açılış izni, çalışma şartları,
personel standardı, denetlenmeleri ile ücret tespiti ve ödemeleri-
ne ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

5. BAŞARILI SPORCULARA AYLIK BAĞLANMASI VE DEVLET SPORCUSU UNVANI VERİLMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 28.05.2009 Resmi Gazete Sayısı: 27241

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 24/6/2008 tarihli ve 5774 sayılı Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ile Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Kanununun 9’uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, müsabakaların yapıldığı dönem itibarıyla;

- a) Olimpiyat-paralimpik oyunlarında,
- b) Defolimpik oyunlarında,

c) (a) ve (b) bentlerinde belirtilen branşların büyükler kategorisinde olmak kaydıyla; dünya ve Avrupa şampiyonalarında, ferdi ya da takım halinde birinci, ikinci ve üçüncü olan amatör sporcular ile bunların ölümü halinde bakmakla yükümlü oldukları eş ve çocuklarını,

ç) Olimpiyat-paralimpik oyunları ile defolimpik oyunlarında takımı birinci olan veya bu branşlarda büyükler kategorisinde yapılan dünya şampiyonalarında takım halinde veya takım tasnifi yapılan branşlarda birinci olan amatör sporcuların milli takım teknik direktör ve antrenörlerini kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Türk vatandaşlarından uluslararası düzeyde üstün başarı kazanmış amatör sporcular ve bunların ölümü halinde bakmakla yükümlü oldukları eş ve çocukları ile takım halinde olimpiyat veya dünya şampiyonu olmuş amatör sporcuların, milli takım teknik direktör ve antrenörlerine aylık bağlanması, uluslararası düzeyde üstün başarı kazanmış sporculara “Devlet Sporcusu” unvanı verilerek, bu başarılarının taltif edilmesi suretiyle Türk vatandaşlarının spora özendirilmesi, Devlet Sporcusu unvanı verilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

6. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖZÜRLÜ HİZMET BİRİMLERİ YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 16.08.2006

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun Ek 1’inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, Büyükşehir Belediyelerinde oluşturulan özürlü hizmet birimlerini kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Büyükşehir Belediyesi ve mücavir alanları içerisinde yaşayan özürliilerin, toplum hayatına katılımını kolaylaştıracak ve toplumsal fırsatlardan özürliü olmayan diğer bireyler gibi eşit faydalanmalarını sağlamak üzere; Büyükşehir Belediyelerinde özürliülerle ilgili bilgilen-dirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, bakım, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri verecek olan özürliü hizmet birimlerinin kuruluş, işleyiş ve görevleri ile bu birimde çalışan personelin, yetki, sorumluluk ve görevlerine ilişkin usul ve esaslarını düzenlemektir.

7. İŞARET DİLİ TERCÜMANLIğI HİZMETİ VERECEK PERSONELİN YETİŞTİRİLMESİ İLE ÇALIŞMA ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 19.08.2006, Resmi Gazete Sayısı: 26264

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun Ek 8’inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Merkez ve Taşra teşkilatında çalıştırılacak ve görevlendirilecek işaret dili tercümanlığı hizmeti verecek personeli kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı; işitme özürlü, dil ve konuşma bozukluğu olan bireylere gerek görüldüğü hallerde tercümanlık yapmak üzere illerde işaret dili bilen personelin yetiştirilmesi, eğitimi, çalıştırılması, yetki ve görevleri ile çalışma usul ve esaslarının belirlenmesidir.

8. KAMU KURUM VE KURULUŞLARINDA İŞÇİ OLARAK İSTİHDAM EDİLECEK ÖZÜRLÜ VE ESKİ HÜKÜMLÜLERE UYGULANACAK SINAV YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 22.04.2006, Resmi Gazete Sayısı: 26147

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik 25/6/2003 tarihli ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 32’nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan fonlar, kefalet sandıkları, sosyal güvenlik kuruluşları, merkezi yönetim bütçesinin transfer tertiplerinden yardım alan kuruluşlar, il özel idareleri ve belediyeler ile belediyelerin Türk Ticaret Kanununa göre kurduğu şirketler hariç,

bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmeler, özelleştirme programına alınmış kamu payı ağırlıklı kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları ile müesseseleri, özel kanuna veya özel kanunla verilmiş yetkiye dayanılarak kurulan kamu banka ve kuruluşları ile bunlara bağlı işyerlerinin ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ilk defa işçi olarak alınacak özürlü ve eski hükümlüleri kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa göre işçi istihdam eden kamu kurum ve kuruluşlarına işçi olarak alınacak özürlü ve eski hükümlülerin istihdam edilmelerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

9. KARAYOLU TAŞIMA YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 11.06.2009, Resmi Gazete Sayısı: 27255

Yetki belgesi almanın veya yenilemenin özel şartları

MADDE 13 – Özürlüleri taşımak amacıyla imal/tadil ve tes-cil edilmiş özmal taşıtla/taşıtlarla D2 yetki belgesi almak isteyenlerden koltuk sayısı bakımından asgari kapasite şartı aranmaz. Bu şekilde D2 yetki belgesi alan kişilerin taşıt belgelerine normal otobüs kaydedilebilmesi için koltuk sayısı bakımından asgari kapasite şartının sağlanması zorunludur.

9.1. Terminallerin sahip olması gereken fiziki özellikler

MADDE 33 – (1) Terminallerde bulunması gereken asgari fiziki özelliklerin aşağıda belirtilen şekilde olması şarttır:

a) Yurtiçi ve uluslararası yolcu terminalleri;

Terminallerin en az 2.000 m2 alan üzerinde, belediye imar planlarına uygun, yol ağlarıyla bağlantısı olan, varsa belediye altyapısıyla irtibatlandırılmış yoksa bu tür altyapıları oluşturulmuş, taşıtlar için peronlar, park yerleri, gerektiğinde bunların bakım ve ikmal yapabilecekleri alanları bulunan, açık ve kapalı alanlarında yeterli yangın önleme, söndürme ve alarm ile aydınlatma sistemleri ve araçları bulunan, çevre düzenlemesi yapılmış, engellilerin ihtiyaçlarını karşılayan ve çevreleri güvenlik açısından yeterli ihata duvarı veya tel örgü ile çevrilmiş bir altyapıya sahip olması ve terminale giriş çıkışların karayolu trafiğini olumsuz etkilememesi şarttır. Bu terminallerde, yolcuların şehir içi ulaşımını sağlayan servis araçları, ticari taksiler ile özel otomobiller için indirme, bindirme ve park yapacakları yeterli bir alan da bulunmalıdır.

9.2. Yetki belgesi sahiplerinin yükümlülükleri

MADDE 43 – Yetki belgesi sahipleri, verdikleri hizmetlerden özürülülerin kolaylıkla ve yeterli derecede yararlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler.

9.3. Ücret tarifeleri

MADDE 57 – 6 yaş ve üzeri tüm yolcuların ayrı koltukta seyahat etmesi zorunlu olup, altı ile 12 yaş arası çocuklar ile yaş şartı aranmaksızın en az % 60 oranında özürülü olduğunu belge-

leyen kişiler için bilet ücreti geçerli ücret tarifesi üzerinden % 30 indirimli düzenlenir.

10. KARAYOLLARI TRAFİK YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 18.07.1997, Resmi Gazete Sayısı: 23053

Amaç

MADDE 1- Bu Yönetmeliğin amacı, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu uyarınca, can ve mal güvenliği yönünden; karayollarında trafik düzeninin sağlanması ve trafik güvenliğini ilgilendiren hususlarda alınacak tedbirler ile ilgili olarak, Yönetmelikte düzenlenmesi işaret edilen ve gerekli görülen diğer hükümleri ve bunların uygulanmasına ait esas ve usulleri belirlemektir.

10.1. İl ve İlçe Trafik Komisyonunun Görev ve Yetkileri

MADDE 18 - İl ve İlçe Trafik Komisyonlarının görev ve yetkileri şunlardır;

d) Gerçek ve tüzel kişiler ile resmi ve özel kurum ve kuruluşlara ait otopark olmaya müsait boş alan, arazi ve arsaları geçici otopark yeri olarak ilan etmek ve bunların sahiplerine veya üçüncü kişilere işletilmesi için izin vermek, izin verilen otoparklar ile karayolu üzerindeki diğer park yerlerinde özürsüzler için işaretlerle belirlenmiş bölümler ayrılmasını sağlamak,

10.2. Tescil Plakaları

Nitelik ve Ölçüleri

MADDE 53

b) Ölçüleri

(Değişik: RG-31/12/2004-25687-3. Mükerrer)

İthaline izin verilen veya ülkemizde imal edilen malul, sakat ve engellilere ait özel tertibatlı araçlar ile sakatlık derecesi % 90 ve üzerinde olan malul ve engelliler adına Özel Tüketim Vergisinden muaf olarak tescil edilmiş özel tertibatı olmayan araçlara, örneği EK:12/Z’de gösterilen, üzerinde sakatlara mahsus işaret bulunan plakalardan verilir.

Bu tür araçların trafik kuruluşlarınca tescil işlemlerinin yapılması sırasında;

a) Bizzat kullanım amacıyla malul, sakat ve engelli tarafından ithal edilmiş özel tertibatlı otomobiller ile motosikletlerin tescil belgelerine, “araç sahibi tarafından kullanılması zorunlu olup, ilgili gümrük müdürlüğünün izni olmadan devri, satışı, hibesi, intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden devri, tasarruf hakkının vekaletname ile devredilmesi, kiralanması, ödünç verilmesi, özel tertibatının kaldırılması veya değiştirilmesi yasaktır” şeklinde şerh konulur.

Malul, sakat ve engelli tarafından ithal edilen özel tertibatlı minibüslerin tescil belgelerine, “araç sahibinin üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımlarından bir sürücü veya noterlerce dü-

zenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılması zorunlu olup, ilgili gümrük müdürlüğünün izni olmadan devri, satışı, hibesi, intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden devri, tasarruf hakkının vekaletname ile devredilmesi, kiralanması, ödünç verilmesi, özel tertibatının kaldırılması veya değiştirilmesi yasaktır” şeklinde şerh konulur.

Malul, sakat ve engelli tarafından bizzat kullanmak amacıyla ülkemizden satın alınarak ilk iktisap edilen özel tertibatlı araçların tescil belgelerine, “araç sahibi tarafından kullanılması zorunlu olup, Özel Tüketim Vergisi ödenmeden devri, satışı, hibesi, intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden devri, tasarruf hakkının vekaletname ile devredilmesi, kiralanması, ödünç verilmesi, özel tertibatının kaldırılması veya değiştirilmesi yasaktır” şeklinde, 2. el araç olarak satın alınmış ise, “araç sahibinden başkasının kullanması yasaktır” şeklinde şerh konulur.

b) Özel tertibatı olmayıp, sakatlık derecesi % 90 ve üzeri olan malul ve engelliler tarafından Özel Tüketim Vergisinden muaf olarak bizzat ithal edilen ya da ülkemizden satın alınan araçların tescil belgelerine, “araç sahibi malul ve engelli kişinin kanuni mümessili ile üçüncü dereceye kadar kan ve sıhrı hısımlarından bir sürücü veya noterlerce düzenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılması zorunlu olup, Özel Tüketim Vergisi ödenmeden devri, satışı, hibesi, intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden dev-

ri, tasarruf hakkının vekaletname ile devredilmesi, kiralanması, ödünç verilmesi yasaktır” şeklinde şerh konulur. Ayrıca, ithal araçların gümrük şahadetnamelerinde, yukarıda belirtilen şerh dışında varsa diğer şerhler de tescil belgesine işlenir.

Malul ve sakatlar tarafından ithal edilerek getirilen araçların, aynı durumdaki başka bir malul veya sakata devri veya bunların ölümü sonucunda varislerine intikali halinde, bu araçlar gümrük vergisinden muaf olup, devir ve tescil işlemi ilgili gümrük müdürlüğünün iznine bağlıdır. Araç ülkemizden satın alınmış işe ilgili vergi dairesinin izninin alınması gereklidir.

Malul ve sakatlara ait özel tertibatlı araçların her ne sebeple olursa olsun, yönetmelikte izin verilen kişiler dışında başkaları tarafından kullanıldığının tespiti halinde; araç trafikten men edilerek bu hususta düzenlenecek bir tutanakla mer’i mevzuat çerçevesinde işlem yapılmak üzere ilgili gümrük ve maliye birimlerine intikal ettirilir.

10.3. Reşit Olmayan Küçükler Adına Araç Tescili

MADDE 74 - (Değişik: RG-31/12/2004-25687-3. Mükerrer)

Zihinsel özürlüler ile reşit olmayan küçüklerin sahibi buldukları aracın, tescil kuruluşlarında adlarına tescillerinin yapılabilmesi için, ileride doğabilecek hukuki ve cezai sorumlulukları kabul ettiklerine dair, kanuni mümessillerince noterde tanzim ve tasdik edilmiş taahhütnameyi tescil anında vermeleri zorunludur.

10.4. Sürücü Belgelerinin Sınıfları

MADDE 75 - Sürücü belgeleri, karayollarında sürülecek araçların cins ve gruplarına göre aşağıdaki sınıflara ayrılır.

“H” Sınıfı Sürücü Belgesi (Hasta ve sakatların kullanabileceği şekilde özel tertibatlı olarak, imal, tadil veya teçhiz edilmiş motosiklet veya otomobil türünden araçları kullanacaklar için),

“K” Sınıfı Sürücü Belgesi (Sürücü adaylarının alacağı sürücü belgesi sınıfına uyan araçları sürmeyi öğrenmeleri için),

10.5. Sürücü Adaylarında Aranacak Şartlar

MADDE 76 - Sürücü belgesi alacaklarda aşağıdaki şartlar aranır;

a) Yaş şartı

H Sınıfı Sürücü Belgesi alacakların 17 yaşını bitirmiş olmaları,

b) Öğrenim şartları

F, G ve H Sınıfı Sürücü Belgesi alacak olanların ilkokulu, diğerlerinin en az ortaokulu veya 8 yıllık temel eğitimi bitirmiş bulunmaları,

c) Sağlık şartları

Bu Yönetmelikte belirtilen hükümlere uygun olarak beden ve ruh sağlığı bakımından sürücülük yapmalarına engel durumlarının bulunmadığını sağlık raporu ile belgelendirilmiş olmaları,

d) Eğitim ve sınav şartı

Sürücü kursuna katılmış ve yapılan sınavları da başararak sertifika almış olmaları mecburidir.

10.6. Araçların Sürülmesinde Yetki Durumu

MADDE 85 - Araçlar; cins veya grubu için geçerli olan sürücü belgeleri ile sürülür.

Ancak bunlardan A1, F, G, ve H Sınıfı Sürücü Belgeleri ile yalnız kendi sınıflarındaki araçlar sürülür.

10.7. Çocuk, Özürlü, Hasta ve Sakat Taşıtları, Gözleri Görmeyen Yayalar, Yürüyüş Kolları

MADDE 149 - Karayolları Trafik Kanunu ve bu Yönetmelik açısından;

a) Çocuk ve özürlülerin motorsuz taşıtlarının sürücüleri hakkında, yayalarla ilgili hükümler uygulanır.

b) Gözleri görmeyenlerden;

1) Beyaz baston taşıyan,

2) Kollarında 3 siyah yuvarlaklı sarı bant bulunan,

3) Bir yayanın veya bir köpeğin yardımı ile yürüyen,

kişilerin taşıt yolu üzerinde bulunmaları halinde, bütün sürücülerin yavaşlamaları, gerektiğinde durmaları ve yardımcı olmaları mecburidir.

c) Yetkili veya görevli kişilerin yönetimindeki yürüyüş kolları arasından geçmek yasaktır.

11. KORUMALI İŞYERLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 30.05.2006, Resmi Gazete Sayısı: 26183

Dayanak

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 14’üncü maddesi hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Amaç ve Kapsam

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, normal işgücü piyasasına kazandırılmaları güç olan özürlüler için açılacak olan gerekli teknik donanımı devletçe sağlanacak olan işyerlerinin korumalı işyeri statüsü kazanması, işleyişi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Yönetmelik, normal işgücü piyasasına kazandırılmaları güç olan özürlüler için mesleki rehabilitasyon ve istihdam oluşturmak amacıyla gerçek ve tüzel kişilerce açılan ve açılacak olan işyerlerini kapsar.

12. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI OKUL VE KURUMLARIN YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN NORM KADROLARINA İLİŞKİN YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 10/8/1999, Resmi Gazete Sayısı: 23782

Sınıf öğretmeni norm kadrosu

MADDE 10

- a) İlköğretim okullarında, öğrenci sayısı 10’dan az olmamak koşuluyla her sınıf ve şube için bir,
- b) (Değişik: 5/11/2003-2003/6445 K.) Özel eğitim okul ve kurumları ile özel sınıflarda;
  - a. Görme, işitme ve ortopedik engellilere yönelik açılan her sınıf veya şube 1,
  - b. Zihin engellilere yönelik açılan okullarda her sınıf veya şube için 2,
  - c. Birden fazla engellilere yönelik açılan her sınıf veya şube için alanın gerektirdiği engel durumu dikkate alınarak 2,
  - d. İş eğitim merkezleri ile mesleki eğitim merkezlerinde her grup, sınıf veya şube için 2,
  - e. Otistik çocuklara yönelik açılan kurum veya sınıflarda her iki öğrenci için 1,
  - f. Üstün yeteneklilere yönelik açılan kurumlardan öğrenci sayısı 25’e kadar olanlar için 1, 25’ten fazla olanlar için 2,
  - g. Hastane ilköğretim okulları için 2,

- h. Özel eğitim okullarına (hastane ilköğretim okulları hariç) gezerek özel eğitim görevi için 1, rehberlik araştırma merkezlerine her engel alanı (görme, işitme, ortopedik ve zihin) için 1,
- i. Yatılı ve pansiyonlu özel eğitim okul ve kurumlarına grup gözetimi ve eğitimi görevi için her 25 öğrenciye 1, sınıf öğretmeni norm kadrosu verilir

13. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL, ÖZEL EĞİTİM KURSLARI YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 22.07.2005, Resmi Gazete Sayısı: 25883

Dayanak

MADDE 3 - Bu Yönetmelik, 30/4/1992 tarihli ve 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 22’nci maddesine, 8/6/1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 27’nci maddesine ve 30/5/1997 tarihli ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2- Bu Yönetmelik, özel, özel eğitim kurslarının eğitim-öğretimi, yönetimi, öğrenci kayıt ve kabulü, öğretim programlarını, çalışma sürelerini ve başarının değerlendirilmesini kapsar.

Amaç

MADDE 1- Bu Yönetmeliğin amacı, özel eğitim kurslarındaki eğitim-öğretimi, yönetimi, öğrenci kayıt ve kabulü, öğretim programlarını, çalışma sürelerini, başarının değerlendirilmesini ve işleyiş esaslarını düzenlemektir.

14. MİLLİ PİYANGO İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SAYISAL OYUNLAR YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 25.04.2001, Resmi Gazete Sayısı: 24383

Bayilik Ruhsatı Verilme Şartları

MADDE 24 - Bayilik ruhsatı verilmesi;

- a) Bayilik ruhsatı verilecek gerçek kişilerin aşağıda belirtilen şartları taşıması gerekir:
- 1) 18 yaşını bitirmiş veya kazai rüştünü kazanmış olmak,
  - 2) Dolandırıcılık, hırsızlık, zimmet, rüşvet, ihtilas, irtikap, kaçakçılık, sahtekârlık, hileli iflas veya vergi kaçakçılığı nedeni ile hürriyeti bağlayıcı ceza almış veya ağır cezayı gerektiren suçlardan birinden hüküm giymiş olmamak,
  - 3) Akıl hastalığı nedeni ile özürlü bulunmamak, vesayet veya hacir altına alınmamış olmak.
- b) Bayilik verilecek işyerlerinin aşağıdaki şartları taşıması gerekir:

- 1) (Değişik:RG-24/09/2004-25593) Bayilik gerçek ve tüzel kişilere verilebilir. Bu kişilerin bayilik talep ettikleri işyerlerinde en az bir yıldır faaliyet gösterdikleri hususu vergi levhası ve idarece uygun görülen resmi belgelerle kanıtlanmalıdır.
  - 2) (Değişik:RG-29/07/2002-24830) Sayısal Oyun bayiliği yapılacak işyeri; iş ve insan yoğunluğunun olduğu, tercihen caddede üzerinde veya işlek bir sokakta ya da alışveriş merkezlerinde bulunmalıdır. Ayrıca, işyerinin bulunduğu yerin ticari potansiyeli ve konumu da dikkate alınır.
  - 3) İdarenin görevli personeli tarafından yapılacak işyeri fiili kontrolü sırasında, başvuru belgelerindeki bilgilerin doğru olduğu tespit edilmelidir.
  - 4) (Değişik:RG-29/07/2002-24830) Sayısal Oyun bayilikleri ancak, gazete ve tekel bayilikleri, süpermarket, market, büfeler ile kuruyemiş, kırtasiye, cep telefonu, bilgisayar ve müzik kaseti satan işyerlerine ve sayılan bu işyerlerinde faal olarak sabit Milli Piyango bayiliği yapanlara verilebilir.
- c) Bayilik verilmesinde izlenecek yöntem:
- 1) (Değişik:RG-29/07/2002-24830) Bayilik verilmiş bulunan yerleşim yerlerine ilave bayilik verilmesi: İdare stoklarında bulunan terminal sayısına bağlı olarak yerleşim yerlerine ek bayilik verilebilmesi için o yerde; son dört haftaya ait bayi başına ortalama satış tutarının, aynı şekilde hesaplanacak Türkiye ortalamasının, her bir ilave bayi için en az % 15 üzerinde olması gerekir.

Kur’a ile belirlenenlerden, gerekli koşulları taşımadıkları sonradan tespit edilenler, herhangi bir hak iddia edemezler. Kur’a çekilişine ilişkin esaslar idare tarafından belirlenerek uygun şekilde duyurulur.

- 2) (Değişik:RG-29/07/2002-24830) Yeni yerleşim yerlerine ilk bayilik verilmesi: Diğer koşulları taşıyan ve en az üç yıldır faal olarak sabit Milli Piyango bayiliği yapmakta olanlara öncelikle kurasız bayilik verilebilir. Bunların dışında da bayilik verilecek olması halinde, koşulları taşıyan başvuru sahipleri arasında kur’a ile yeteri kadar bayi belirlenir.
- 3) (Değişik:RG-22/03/2005-25763) İdarece, yerleşim yerlerinde bayilik verme ihtiyacının bulunması halinde baş bayiler ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun değişik 21’inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde sayılanlara bir yıldır faaliyet gösteriyor olma şartı aranmaksızın ve 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre çalışma gücünün en az yüzde kırkını (% 40) kaybetmiş olanlardan bu maddedeki diğer koşulları taşıyan gerçek kişilere kura çekilişine tabi tutulmaksızın öncelik tanınır.

15. ORTEZ-PROTEZLERİ ISMARLAMA OLARAK ÜRETEN VE/VEYA UYGULAYAN MERKEZLER İLE İŞİTME CİHAZI SATIŞ VE UYGULAMASI YAPAN MERKEZLER HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 03.12.2008, Resmi Gazete Sayısı: 27073

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun 3’üncü maddesinin birinci fıkrasının (m) bendi ile 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine ve 13/12/1983 tarihli ve 181 sayılı Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 43’üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri tarafından açılan ortez-protezleri ısmarlama olarak üreten ve/veya uygulayan merkezler ile işitme cihazı satış ve uygulaması yapan merkezleri kapsar.

(2) Bu Yönetmelik;

a) Kamu hastaneleri, üniversiteler ve özel hastaneler bünyesinde ortez-protez ve işitme alanında verilmekte olan hizmetleri,

b) Ortez-protez ve diğer tıbbi cihazları, mamul veya yarı mamul şeklinde fabrikasyon seri üretimi veya ithali için kurulmuş, atölye ve uygulama bölümü olmayan merkezleri,

c) Hekim tarafından tatbik edilen ağız, çene, yüz protezleri, ortodontik cihazlar ve aygıtlar, hekim tarafından vücut içi uygulanan endoprotezler ile göz protezleri, kapsamaz.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı; ortez-protezleri ısmarlama olarak üreten ve/veya uygulayan merkezler ile işitme cihazı satış ve uygulaması yapan merkezlere açılış izni verilmesine ve bu merkezlerin işleyiş ve denetimlerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

16. OTOPARK YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 01.07.1993, Resmi Gazete Sayısı: 21624

Genel Esaslar

MADDE 4 - Otoparkla ilgili genel esaslar aşağıda açıklanmıştır.

g) (Değişik:RG-02/09/1999-23804) Otoparkların giriş ve çıkışlarının yeterli olması, iç ve dış trafiği aksatmayacak şekilde düzenlenmesi mecburidir. Otoparklarda, İmar Yönetmeliğinin ilgili hükümlerine uyularak yangına karşı gereken önlemlerin alınması, özürülülerin kullanımına dönük düzenlemelerin yapılması zorunludur. Ayrıca, özürülülere ilişkin standartlar da dahil olmak üzere Türk Standartları Enstitüsünce hazırlanan ilgili tüm standartlara uyulur. Standartların bu Yönetmelikte belirlenen ölçü ve miktarlardan daha az olması halinde Yönetmelik hükümleri geçerlidir. Bu düzenin sağlanmasından ve yürütülmesinden belediyeler ve valilikler sorumludur.

ı) (Ek:RG-02/09/1999-23804) Umumi bina ve bölge otoparkları ile genel otoparkların giriş-çıkış ve asansörlerine en yakın yerlerinde birden az olmamak şartıyla, her 20 park yerinden birinin özürülü işareti konularak özürülüler için ayrılması zorunludur.

GEÇİCİ MADDE 7- (Ek:RG-02/09/1999-23804)

Mevcut umumi bina, bölge ve genel otoparkların da bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde özürülüler için belirtilen şartlarda otopark yeri ayrılır.

17. ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 31.05.2006, Resmi Gazete Sayısı: 26184

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik; 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 62’nci maddesi, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 16’ncı maddesi ve 30/5/1997 tarihli ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik; özel eğitime ihtiyacı olan bireyler ile onlara doğrudan veya dolaylı olarak sunulacak eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili hükümleri kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, Türk Milli Eğitimnin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, genel ve mesleki eğitim görme haklarından yararlanabilmelerini sağlamaya yönelik usul ve esasları düzenlemektir.

18. ÖZEL MESLEKİ REHABİLİTASYON MERKEZLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 02.05.2006, Resmi Gazete Sayısı: 26156

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 13’üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, gerçek ve tüzel kişilerce özürlülere yönelik olarak açılacak olan özel mesleki rehabilitasyon merkezlerini kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı; özürlülerin yetenekleri doğrultusunda yapabilecekleri bir işte verimli kılınarak ekonomik ve sosyal refahının sağlanması amacıyla kurulacak özel mesleki rehabilitasyon merkezlerinin açılışı, denetlenmesi ve işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

19. ÖZÜRLÜ BİREYLERE UYGULANACAK DESTEK EĞİTİM PROGRAMLARI VE EĞİTİM GİDERLERİNİN KARŞILANMASINA DAİR YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 09.07.2009, Resmi Gazete Sayısı: 27283

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 30/4/1992 tarihli ve 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun Ek 3’üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında açılan özel eğitim okulları ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde özürlü bireylere uygulanacak destek eğitim programları ve eğitim giderlerinin Bakanlıkça karşılanmasına ilişkin iş ve işlemleri kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında açılan özel eğitim okulları ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde özürlü bireylere uygulanacak destek eğitim programlarının kapsam ve süreleri, özür grupları ve dereceleri ile eğitim giderlerinin Bakanlıkça karşılanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

20. ÖZÜRLÜ VE ESKİ HÜKÜMLÜ ÇALIŞTIRMAYAN İŞVERENLERDEN CEZA OLARAK KESİLEN PARALARI KULLANMAYA YETKİLİ KOMİSYONUN KURULUŞU İLE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 26.09.2003, Resmi Gazete Sayısı: 25241

Dayanak

MADDE 3 — Bu Yönetmelik, 4857 sayılı İş Kanununun 30’uncu maddesinin son fıkrası uyarınca hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 — Bu Yönetmelik, Komisyonun kuruluş, çalışma, karar alma ve alınan kararların izlenme usullerini kapsar.

Amaç

MADDE 1 — Bu Yönetmelik, özürlü ve eski hükümlü çalıştırmayan işverenlerden veya işveren vekillerinden 4857 sayılı İş Kanununun 101’inci maddesi uyarınca kesilip Türkiye İş Kurumu bütçesinin Maliye Bakanlığınca açılacak özel tertibine gelir olarak kaydedilecek para cezalarının kullanımı hakkında karar vermeye yetkili komisyonun çalışma usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır.

21. ÖZÜRLÜLER İDARESİ BAŞKANLIĞI ÖZÜRLÜLER ŞURASI YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 08.12.2001, Resmi Gazete Sayısı: 24607

Dayanak

MADDE 3 - Bu Yönetmelik, 571 sayılı Özürlüler İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 20’nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - Bu Yönetmelik, Özürlüler Şurası’nın oluşumu, çalışma usul ve esasları ile bunlarla ilgili diğer hükümleri kapsar.

Amaç

MADDE 1 - Bu Yönetmeliğin amacı, Özürlüler Şurası’nın oluşumu, çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

22. ÖZÜRLÜLER VERİ TABANI OLUŞTURULMASINA VE ÖZÜRLÜLERE KİMLİK KARTI VERİLMESİNE DAİR YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 19.07.2008, Resmi Gazete Sayısı: 26941

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 25/3/1997 tarihli ve 571 sayılı Özürlüler İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3’üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (h) bentleri, 23 ile 25’inci maddeleri hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle meydana gelen bedensel, zihinsel, ruhsal, duysal ve sosyal yeteneklerini yüzde kırk veya daha yüksek bir oranda kaybeden özürlü bireylerin bilgilerinin yer aldığı özürlüler veri tabanının oluşturulmasına ve özürlülere kimlik kartı verilmesine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, özürllüer veri tabanı oluşturulmasına ve özürllüelere tanınan hak ve hizmetlerden yararlanmada kullanılmak üzere kimlik kartı verilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

23. ÖZÜRLÜLERİN DEVLET MEMURLUĞUNA ALINMA ŞARTLARI İLE YAPILACAK YARIŞMA SINAVLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 16.09.2004, Resmi Gazete Sayısı: 25585

Dayanak

MADDE 3- Bu Yönetmelik, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 53’üncü maddesi gereğince hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2- Bu Yönetmelik hükümleri;

a) (Değişik: 13/2/2006-2006/10129 K.) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kurumlar ile döner sermayeli kuruluşlar, kanunlarla kurulan fonlar ve kefalet sandıklarına,

b) İl özel idareleri ve belediyeler, il özel idareleri ve belediyelerin kurdukları birlikler ile bunlara bağlı müessese, işletme ve döner sermayeli kuruluşlara,

c) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre Devlet memuru istihdam eden diğer kamu kuruluşlarına, ilk defa Devlet memuru olarak atanacak özürllüer hakkında uygulanır.

Amaç

MADDE 1 - Bu Yönetmeliğin amacı, özurlülerin; Devlet memurluğuna alınma şartları ile yapılacak yarışma sınavları ve hangi işlerde çalıştırılacaklarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

24. ÖZÜRLÜLÜK ÖLÇÜTÜ, SINIFLANDIRMASI VE ÖZÜRLÜLERE VERİLECEK SAĞLIK KURULU RAPORLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 16.07.2006, Resmi Gazete Sayısı: 26230

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 1/7/1976 tarihli ve 222 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu ile 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Özurlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 5’inci maddesi hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik özurlülere sağlanan haklardan ve verilecek hizmetlerden yararlanmak üzere istenilen Özurlü Sağlık Kurulu Raporları ile Özurlü Sağlık Kurulu Raporu verebilecek yetkili sağlık kuruluşlarını ve özurlülerle ilgili sınıflandırma ve ölçütleri kapsar.

(2) 8/10/1986 tarihli ve 86/11092 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği kapsamında asker hastanelerince malullük aylığı bağlanacaklar için verilecek özürlü sağlık kurulu raporları ile sosyal güvenlik kuruluşlarınca primli sisteme tabi olanlara bağlanacak malullük aylıkları için istenecek özürlü sağlık kurulu raporları ve vergi indirimini için istenecek özürlü sağlık kurulu raporlarının nihai kararları bu Yönetmelik kapsamında değerlendirilmez.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmelik; özürlü sağlık kurulu raporlarının alınışı, geçerliliği, değerlendirilmesi ve özürlü sağlık kurulu raporu verebilecek yetkili sağlık kuruluşlarının tespiti ile ilgili usul ve esasları belirlemek; özürlerle ilgili derecelendirmelere, sınıflandırmalara ve tanımlamalara gereksinim duyulan sağlık, eğitim, rehabilitasyon gibi alanlarda ortak bir uygulama geliştirmek ve uluslararası sınıflandırma ve ölçütlerin kullanımının yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

25. SAKATLIK İNDİRİMİNDEN YARARLANACAK HİZMET ERBABININ SAKATLIK DERECELERİNİN TESPİT ŞEKLİ İLE UYGULANMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmî Gazete Tarihi: 28/4/1981, Resmî Gazete Sayısı: 17324

Amaç

MADDE 1 - (Değişik: 15/6/1981 - 8/3179 K.)

Bu Yönetmeliğin amacı 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun değişik 31 inci maddesinde yer alan sakatlık indiriminden yararlanacak hizmet erbabının sakatlık derecelerinin ve indirimin uygulanmasına ilişkin esas ve usullerin tespitidir.

Kapsam

MADDE 2 - Bu Yönetmelik sakatlık indiriminden yararlanmak isteyen hizmet erbabı hakkında uygulanır.

26. SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÖZÜRLÜLERİN TESPİTİ, İNCELENMESİ, BAKIM VE REHABİLİTASYONUNA DAİR YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 19.08.1993, Resmi Gazete Sayısı: 21673

Dayanak

MADDE 3 - Bu Yönetmelik 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nun 15, 21 ve 26 ncı maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - Bedensel, zihinsel ve ruhsal özürleri nedeni ile yaşamın gereklerine uyamama durumunda olanların tespiti ile fonksiyon kayıplarını kapasiteleri ölçüsünde en üst seviyeye çıkarmak ve toplum içinde kendi kendilerine yeterli olmamalarını sağlayan yetiştirme ve iyileştirme programları hazırlamak, uygu-

lamak, beceriler kazandırmak üzere kurulan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı Rehabilitasyon Merkezlerini veya bu becerileri kazanamayanların sürekli bakıldığı Bakım Merkezleri ile Evde Hizmeti kapsar.

Amaç

MADDE 1 - Bu Yönetmeliğin amacı; bedensel, zihinsel ve ruhsal özürleri nedeniyle yaşamın gereklerine uyamama durumunda olanların tespitini, incelenmesini, kuruluş bakımı, evde hizmet, rehabilitasyon hizmetlerinden yararlandırılmalarını, hizmetin tür ve niteliği ile işleyişine ilişkin esasları, personelin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemektir.

27. SUBAY VE ASTSUBAY ATAMA YÖNETMELİĞİ

Resmî Gazete Tarihi: 18.12.2005, Resmî Gazete Sayısı: 26027

Sihhi sebepler nedeniyle atamalar

MADDE31-(Değişikyedincifıkra:R.G.-26/04/2007-26504)
Ömür boyu gözetim altında bulundurulmayı gerektiren ve sürekli tedavi ile yaşamın sürdürülebildiği görme ile bedeni ve zihinsel spastik özürlülük hali, kalıtsal yollarla geçen Akdeniz anemisi gibi hastalıklarla, benzer nitelikte kabul edilen diğer hastalıklar için atamaların ertelenmesinde süre şartı aranmaz. Kendisi, eşi ve bakmakla yükümlü olduğu çocukları bu tür hastalıklara (“özel eğitim amaçlı değerlendirilmesi uygundur” kararlı raporları alacaklar hariç) yakalanan subay ve astsubayların

atamaları, Gülhane Askeri Tıp Akademisi veya Gülhane Askeri Tıp Akademisi Haydarpaşa Askeri Hastanelerinin sağlık kurullarından alacakları raporlarda öngörülen garnizonlara yapılır. Bu kapsama giren hastalıklar için ikinci yıldan sonraki müteakip sağlık kurulu raporları iki yılda bir alınır. Özel eğitim amaçlı değerlendirilmek üzere rapor alacakların atamaları ise; 16/7/2006 tarihli ve 26230 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelikte, kendisine Özürlü Sağlık Kurulu Raporu düzenleme yetkisi verilmiş asker hastanelerinin sağlık kurullarından alacakları “özel eğitim amaçlı değerlendirilmesi uygundur” kararlı, onaylanmış raporlarda öngörülen garnizonlara yapılır. Organ kaybı olup da “Türk Silahlı Kuvvetlerinde Görev Yapamaz” şeklinde rapor alan ve Gülhane Askeri Tıp Akademisi Profesörler Sağlık Kurulunca “Belirtilen Görevleri Yapar” kararı verilen subay ve astsubayların atanmaları, Gülhane Askeri Tıp Akademisine sevk yazısında belirtilen kadrolara, kadro durumunun müsait olması halinde isteğine uygun olarak yapılır.

Sağlık nedeniyle sınıf değiştiren personelin, eski sınıflarının idari hizmet kadrolarına atanmaları, mevcut ve muvazene imkânları ölçüsünde değerlendirilir.

Atama emirleri yayımlandıktan sonra kendisi, eşi ve bakmakla yükümlü olduğu çocukları için atamaya esas rapor alanlar, ihtiyaç görüldüğü takdirde, başka bir hastaneye sevk edilir. Her iki rapor arasında farklılık olması durumunda personel hakem hastaneye sevk edilir. Hakem hastane tarafından verilecek raporun onay şekline göre ilgili hakkında işlem yapılır.

28. SÜRÜCÜ ADAYLARI VE SÜRÜCÜLERDE ARANACAK SAĞLIK ŞARTLARI İLE MUAYENELERİNE DAİR YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 26.09.2006, Resmi Gazete Sayısı: 26301

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 41’inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik hükümleri, sürücü adayları ve sürücülerin sağlık şartları ve muayeneleri ile ilgili hususları kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, sürücü adayları ve sürücülerde aranacak sağlık şartları ile muayenelerine dair usul ve esasları belirlemektir.

29. TERÖR EYLEMLERİ NEDENİYLE ŞEHİT VE MALUL OLANLARIN YAKINLARININ VE ÇALIŞABİLECEK DURUMDAKİ MALULLERİN KAMU KURUM VE KURULUŞLARINDA İSTİHDAMI HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 29.03.1993, Resmi Gazete Sayısı: 22595

Dayanak

MADDE 3 - Bu Yönetmelik, 12/04/1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununa 13/11/1995 tarih 4131 sayılı Kanunla eklenen EK 1’inci madde hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2- (Değişik: R.G.-22/8/2007-26621)

Bu Yönetmelik, terör eylemleri nedeni ve etkisiyle;

a) Şehit veya çalışamayacak derecede malul olan kamu görevlileri, er ve erbaşlar ile geçici ve gönüllü köy korucularının varsa eşlerinin, yoksa çocuklarından birisinin, çocukları da yoksa kardeşlerinden birisinin,

b) Malul olup da çalışabilir durumda olanların,

10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kanunun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kurum ve kuruluşlarla mahalli idareler ve sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan her nevi teşebbüs veya bağlı ortaklıklarda istihdam edilmelerinin usul ve esaslarını kapsar.

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmelik, 12/04/1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanuna, Terörle Mücadele Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması ve bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkındaki 13/11/1995 tarih ve 4131 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile eklenen Ek 1’inci maddesinde belirtilen kişilerin istihdam usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır.

30. TÜRK İŞARET DİLİ SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI VE UYGULANMASINA YÖNELİK USUL VE ESASLARIN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 14 .04. 2006, Resmi Gazete Sayısı: 26139

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 15 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, işitme özürlü, dil ve konuşma bozukluğu olan bireylere yönelik Türk işaret dili sisteminin oluşturulması ve uygulanmasına ilişkin yapılacak çalışmalar ile işaret dili tercümanlarının ve öğreticilerinin yetiştirilmesine dair usul ve esasları kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, işitme özürlü, dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin iletişim ihtiyaçlarını desteklemek için işaret dilinin dil bilimi yönünden çözümlemesi ve değerlendirmesini yapmak, yazılı ve görsel eğitim araç- gereçlerini hazırlamak, Türk işaret dili sistemini oluşturmak, işaret dili tercümanları ile öğreticilerini yetiştirmek ve farklı uygulamaları önlemek üzere usul ve esasları düzenlemektir.

31. VAKIFLAR YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 27.09.2008, Resmi Gazete Sayısı: 27010

31.1. Muhtaç aylığı

MADDE 72 - (1) Vakfiyelerde yer alan hayır şartlarının yerine getirilmesi amacıyla muhtaç durumda bulunan engelliler ile yetimlere aylık bağlanır.

31.2. Muhtaç aylığından yararlanacaklar

MADDE 73 - (1) Annesi ya da babası olmayan muhtaç çocuklar ile % 40 ve üzeri engelli olan muhtaçlara; sosyal güvencesi olmaması, herhangi bir gelir veya aylığı bulunmaması, mahkeme kararı veya kanunla bakım altına alınmamış olması, gelir getirici taşınır ve taşınmaz malı mevcut olmaması veya olup da bunlardan elde edeceği aylık ortalama gelirinin bu Yönetmelikle belirlenen muhtaç aylığı miktarını geçmemesi halinde aylık bağlanabilir.

(2) 18 yaşından küçük engelli çocuklara, kendilerine bakmakla yükümlü anne ve babalarının bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen şartları taşıdığı takdirde aylık bağlanır.

(3) Aynı aileden sadece bir kişiye aylık bağlanabilir.

31.2.1. Başvuru sahibinden istenecek belgeler

MADDE 74- (1) Kendisine aylık bağlanması için başvuracaklardan aşağıda belgeler istenir.

- a) Ek-11’deki başvuru formu,
- b) Engelliler için özrünü belirten sağlık kurulu raporu.

31.2.2. Sağlık kurulu raporu

MADDE 75 - (1) Sağlık kurulu raporunda istek sahiplerinin çalışarak hayatını kazanıp kazanamayacağı ile organ yokluğu ve bozukluğunun yüzde kaç olduğu belirtilir.

31.2.3. Başvuruların değerlendirilmesi

MADDE 76 - (1) Aylık talebinde bulunacaklar 74’üncü maddede yazılı belgeleri tamamlayarak yerleşim yeri bölge müdürlüğüne başvururlar.

(2) Bölge müdürlüğünce müracaat belgeleri üzerindeki beyanları doğrulandıktan sonra, Ek 12’de belirtilen kriterlere göre puanlama yapılarak dosya tamamlanır. İllerin boş muhtaç kadrosu dikkate alınarak Ek 13’deki forma göre hazırlanacak onay Genel Müdürlüğe gönderilir.

31.2.4. Ödenecek aylık miktarı

MADDE 77 - (1) Ödenecek aylık miktarı 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen ve memur taban aylıklarına uygulanan taban aylığı katsayısının (400) dört yüz gösterge rakamı ile çarpımından elde edilecek miktardır.

(2) Muhtaç aylığı bağlanacakların sayısı Genel Müdürlükçe belirlenir.

31.2.5. Aylıkların ödenmesi ve muhtaçlığın izlenmesi

MADDE 78 - (1) Aylıklar, Genel Müdürlük onayını takip eden aybaşından itibaren peşin olarak hak sahiplerine veya yetkili vekil ya da vasilerine ödenir.

(2) Bölge müdürlükleri tarafından aylık bağlananlara, banka hesap numaraları ile birlikte tebligat yapılır ve aylıklar banka hesaplarına yatırılır.

(3) İkametleri değişenlerin aylıkları devam eder. Boş kontenjan bulunması halinde ilgili bölge müdürlüğüne nakilleri yapılabilir.

(4) Yapılan araştırma sonucunda durumları 73’üncü madde kapsamına girmediği tespit edilenlerin aylıkları kesilir.

31.2.6. Yoklama

MADDE 79 - 1) Aylık sahipleri her yılın kasım ayında Ek 14’teki yoklama belgesini doldurarak aylık aldıkları bölge müdürlüğüne teslim ederler.

(2) Yoklama belgesini vermeyenlerin aylıkları dondurulur, yoklama belgelerini üç ay içerisinde getirmeleri halinde verilen aylıkları toptan ödenir.

31.2.7. Aylıkların kesilmesi

MADDE 80 - (1) Aylık alanların;

a) Ölümü,

b) Muhtaçlığının kalkması veya bakım altına alınması,

- c) Yetim erkek çocuğun 18, yüksek öğrenimde ise 25 yaşını tamamlaması,
- d) Aylıkların aralıksız üç ay alınmaması,
- e) Halinin tespitini takip eden ay başından itibaren aylıkları kesilir.

31.2.8. Bildirim yükümlülüğü

MADDE 81 - (1) Muhtaçlar, aylıklarının kesilmesini gerektiren halleri bölge müdürlüklerine en geç bir ay içinde yazılı olarak bildirmek zorundadırlar.

(2) Aylık bağlanmasını gerektiren şartların ortadan kalktığı tarihten itibaren yapılan fazla ödemeler genel hükümlere göre ilgililerden tahsil edilir.

31.3. Eğitim yardımı

MADDE 82 - (1) Vakfiyelerde yer alan hayır şartlarının yerine getirilmesi amacıyla, ailelerinin maddi durumu yeterli olmayan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine eğitim yardımı yapılabilir.

(2) Aynı aileden sadece bir öğrenciye eğitim yardımı verilir.

(3) Genel Müdürlükten muhtaç aylığı alanlar ile kamu kurum ve kuruluşlarınca bakım altına alınan ya da burs alan öğrencilere eğitim yardımı yapılmaz.

(4) Eğitim yardımı verilecek öğrenci sayısı, miktarı, yıllık artış

oranı, ödeme zamanı ve illere göre dağılımı Genel Müdürlükçe belirlenir.

MADDE 83 - (1) Eğitim yardımından faydalanmak isteyen öğrenciler öğretim yılı kayıtlarının başladığı tarihten itibaren bir ay içerisinde bölge müdürlüklerine başvururlar.

(2) Boş kontenjan bulunması halinde ise bölge müdürlüklerince duyuru yapılarak başvurular alınır.

31.3.1. İstenen belgeler

MADDE 84 - (1) Başvuru yapacak öğrencilerden aşağıdaki belgeler istenir.

- a) Ek 15’deki Başvuru Formu,
- b) Öğrenci belgesi.

31.3.2. Başvuruların değerlendirilmesi

MADDE 85 - (1) Öğrencilerin başvuru formlarındaki bilgiler Ek 16’daki kriterlere göre bölge müdürlüğünce değerlendirilerek, puan sıralaması yapıp asıl ve yedek isim listeleri çıkarılır. Bu listeler Genel Müdürlükçe onaylandıktan sonra başvuru sahibi öğrencilere bölge müdürlükleri tarafından öğrenciler adına açtırılan banka hesap numaraları da belirtilerek tebligat yapılır ve eğitim yardımı verilmeye başlanır. Asıl listede boşalma olduğu takdirde yedek listedeki sıraya göre yardım verilir.

31.3.3. Eğitim yardımı verilme süresi

MADDE 86 - (1) Eğitim yardımı almaya hak kazanan öğrenciye, öğrencilik halinin devamı ve eğitim yardımı almasına engel bir durumun olmaması koşuluyla öğrenim süresince verilir. Öğrencinin başka bir okula naklini yaptırması halinde eğitim yardımı aynı bölge müdürlüğünce ödenmeye devam edilir.

31.3.4. Öğrenciliğin takibi ve eğitim yardımının kesilmesi

MADDE 87 - (1) Bölge müdürlükleri, eğitim yardımı alan öğrencinin öğrencilik halinin devam edip etmediğini her yıl tespit eder.

(2) Öğrenciliğin sona ermesi ve başarısız olması halinde eğitim yardımı kesilir. Ancak, sağlık sebebiyle öğrenim süresinin uzadığına ilişkin rapor ibrazı halinde eğitim yardımı devam eder.

31.3.5. Özel eğitim yardımı

MADDE 88 - (1) Bu Yönetmelik uyarınca verilen yıllık eğitim yardımı miktarının beş katını geçmemek kaydıyla muhtaç öğrencilere bir defaya mahsus olmak üzere özel eğitim yardımı yapılabilir.

31.4. Fakir ve garip hastalara yapılacak muayene ve tedavi hizmeti

MADDE 89 - (1) Fakir ve garip hastalara, hastane imkânları ile sınırlı olarak diğer hastalarla aynı kalitede hizmet verilir.

(2) Vakfiye şartları doğrultusunda fakir ve garip hastaların, durumları belgelenmek kaydıyla her türlü tıbbi malzemeleri temin edilir. Hastanede bulunmayan tıbbi malzemeler hastane dışından sağlanır.

31.4.1. Muayene ve tedavi edilecek hastalar

MADDE 90 - (1) Aşağıdaki belgelerden herhangi birini ibraz eden hastaların, ücretsiz muayene ve tedavileri yapılır.

- a) Genel Müdürlükten muhtaç aylığı aldığını gösterir belge,
- b) 2022 sayılı Kanuna göre maaş aldığını gösterir belge,
- c) 2828 sayılı Kanun gereğince, korunmaya muhtaç çocuklar hakkında mahkemece verilmiş ilam,
- ç) Vakıf aşevi hizmetinden faydalandığına dair belge,
- d) Şehit ve gazi ailesi olduğuna dair belge.

(2) Birinci fıkrada belirtilen belgeleri ibraz edemeyen hastalardan, mülkî idare amirliklerden veya köy muhtarlıklarından alacakları fakir ve garip olduklarına dair belge ile Ek 17’deki form ve Ek 18’deki taahhütname istenir.

31.4.2. Hastaneye başvuru ve tedavi

MADDE 91 - (1) Hastalar, hastane baştabipliğince görevlendirilecek büroya başvururlar. İlgili memur tarafından belgeler incelendikten sonra hasta ilgili polikliniğe sevk edilir. Bu kimselerin ayakta tedavileri yapılır gerekiyorsa reçetesi yazılır. Şayet hastaneye yatırılması gerekiyorsa ilgili tıp uzmanı yatma formunu doldurur, imzalar ve baştabip yardımcısına sevk eder. Bu kimsenin fakir ve garip olduğunun tespiti için fakirlik belgesi ibraz edildikten sonra yatış işlemleri yapılır.

31.4.3. Acil durumlarda tedavi

MADDE 92 - (1) Acil olarak hastaneye müracaat eden fakir ve garip hastaların beyanlarına itibar edilerek muayene ve tedavileri yapılır. Gerekğinde bu kişilerin durumları sonradan araştırılarak belgeleri temin edilir.

31.4.4. Gerçeğe aykırı beyanda bulunma

MADDE 93 - (1) Gerçeğe uymayan beyanda bulunanlardan fakirlik belgesi alanların belgeleri iptal edilir, tedavi ve ilaç giderleri ilgisinden tahsil edilir.

31.4.5. Fakir ve garip hastalara yapılacak diğer yardımlar

MADDE 94 - (1) Fakir ve garip hastaların gerektiğinde yol, cenaze ve benzeri giderleri karşılanabilir.

31.4.6. Yabancı uyruklu fakir kişilerin tedavisi

MADDE 95 - (1) Türkiye’de yaşayan yabancı uyruklu fakir kişilerin muayene ve tedavileri ücretsiz olarak yapılabilir.

32. YAPILARDA ÖZÜRLÜLERİN KULLANIMINA YÖNELİK PROJE TADİLİ KOMİSYONLARI TEŞKİLİ, ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 22.04.2006, Resmi Gazete Sayısı: 26147

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun 42’nci maddesi hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, ana gayri menkuldeki özür-lünün kullandığı ortak yerler ile bağımsız bölümleri kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, özür-lülerin ulaşımı ve kullanımına uygun olmayan yapıların uygun şekle getirilmesine yönelik proje değişiklik taleplerinin değerlendirilmesi için oluşturulacak komisyonun teşkili, çalışma usul ve esasları ile özür-lünün kullanımından sonraki sürece ilişkin hususları belirlemektir.

33. YURTIÇİNDE İŞE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi: 25.04.2009, Resmi Gazete Sayısı: 27210

Dayanak

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 30 ve 90’ıncı maddeleri, 25/6/2003 tarihli ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 3’üncü maddesi ile 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 48’inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Amaç ve Kapsam

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, iş arayanlar ile işverenlere Kurum tarafından sunulan hizmetlere ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

34. YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARI ÖZÜRLÜLER DANIŞMA VE KOORDİNASYON YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi: 20.06.2006, Resmi Gazete Sayısı: 26204

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 15’inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı bünyesinde kurulan Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Birimi, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi ve üniversiteler bünyesinde oluşturulacak özürlülerle ilgili birimleri kapsar.

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, yükseköğrenim gören özürlü öğrencilerin, öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek için gerekli tedbirleri almak ve bu yönde düzenlemeler yapmak üzere, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı bünyesinde kurulan Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Birimi ile Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi ve üniversiteler bünyesinde oluşturulacak özürlülerle ilgili birimlerin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

35. İLGİLİ HÜKÜMLER

35.1. KANUNLAR

- 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatan-daşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun
- Adli Tıp Kurumu Kanunu
- Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Hakkında Kanun
- Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ile Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Kanun
- Belediye Kanunu
- Büyükşehir Belediyesi Kanun
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- Deniz İş Kanunu
- Dernekler Kanunu
- Devlet Memurları Kanunu
- Emlak Vergisi Kanunu
- Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun
- Evrensel Hizmet Kanunu
- Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
- Gelir Vergisi Kanunu

- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- Gümrük Kanunu
- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
- İl Özel İdaresi Kanunu
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu
- İmar Kanunu
- İş Kanunu
- Kalıtsal Hastalıklarla Mücadele Kanunu
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- Karayolları Trafik Kanunu
- Kat Mülkiyeti Kanunu
- Katma Değer Vergisi Kanunu
- Mesleki Eğitim Kanunu
- Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- Milli Eğitim Temel Kanunu
- Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu
- Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun
- Noterlik Kanunu
- Nüfus Hizmetleri Kanunu

- Nüfus Planlaması Hakkında Kanun
- Ordu Yardımlaşma Kurumu Kanunu
- Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşlanması Hakkında Kanun
- Özel Öğretim Kurumları Kanunu
- Özel Tüketim Vergisi Kanunu
- Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun
- Özürlüler ve Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun
- Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu
- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu
- Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun
- Terörle Mücadele Kanunu
- Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşlanması Hakkında Kanun

- Türk Ceza Kanunu
- Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu
- Türkiye Emekli Subaylar, Emekli Astsubaylar, Harp Malulü Gaziler, Şehit Dul ve Yetimleri ile Muharip Gaziler Dernekleri Hakkında Kanun
- Türkiye İş Kurumu Kanunu
- Türk Medenî Kanunu
- Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- Umumi Hıfzısıhha Kanunu
- Yurtdışında Görevli Personele Nakdi Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun

35.2. KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELER

- Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- Özürlüler İdaresi Başkanlığı Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- Bakanlar Kurulu Kararları
  - 1. Gümrük Vergilerinden Muafiyet Ve İstisna Tanınacak Haller Hakkında 2000/53 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (113, 114, 115, 116, 117, 118 Ve 119 Uncu Maddeleri) (R. G. Tarih:05/02/2000 Sayı 23955)

Not: Kararın 116’ncı Maddesinin İkinci Fıkrası, 13.06.2008 Tarih ve 26905 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 2008/13676 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla Değiştirilmiştir.

35.3. YÖNETMELİKLER

— 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları ile Özürlü ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik

— Asansör Yönetmeliği

— Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmi Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği

— Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği

— Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik

— Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ve Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Yönetmelik

— Bedensel Engelliler Tekerlekli Sandalye Basketbol Hakem Yönetmeliği

— Bedensel Engelliler Tekerlekli Sandalye Basketbol Müsabaka Yönetmeliği

— Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik

— Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği

— Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

— Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği

— Emekli ve Malullük Aylığı Bağlanmış Olanlarla, Bunların Kanunen Bakmakla Yükümlü Buldukları Aile Fertleri, Dul ve Yetim Aylığı Alanların Muayene ile Tedavileri Hakkında Yönetmelik

— Evde Bakım Hizmetleri Sunumu Hakkında Yönetmelik

— Gecekondu Kanunu Uygulama Yönetmeliği

— Gümrük Yönetmeliği

— Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği

— İşaret Dili Tercümanlığı Hizmeti Verecek Personelin Yetiştirilmesi ile Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik

— İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik

— Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik

— Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İşçi Olarak İstihdam Edilecek Özürlü ve Eski Hükümlülere Uygulanacak Sınav Yönetmeliği

— Karayolu Taşıma Yönetmeliği

— Karayolları Trafik Yönetmeliği

— Korumalı İşyerleri Hakkında Yönetmelik

— Koruyucu Aile Yönetmeliği

— Kent Konseyi Yönetmeliği

— Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Ve Kurumların Yönetici Ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik

— Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği

— Millî Eğitim Bakanlığı Özel, Özel Eğitim Kursları Yönetmeliği

— Milli Eğitim Bakanlığı Özel, Özel Eğitim Okulları Çerçeve Yönetmeliği

— Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği

— Milli Kütüphane Kullanıcı Hizmetleri Yönetmeliği

— Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Sayısal Oyunlar Yönetmeliği

— Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik

— Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik

— Ortez-Protezleri İsmarlama Olarak Üreten ve/veya Uygulayan Merkezler ile İşitme Cihazı Satış ve Uygulaması Yapan Merkezler Hakkında Yönetmelik

— Otopark Yönetmeliği

— Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Devlet Tarafından Karşlanması ve Yeşil Kart Uygulaması Hakkında Yönetmelik

— Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

- Özel Mesleki Rehabilitasyon Merkezleri Hakkında Yönetmelik
- Özel Öğrenci Yurtları Yönetmeliği
- Özürlü Bireylere Uygulanacak Destek Eğitim Programları ve Eğitim Giderlerinin Karşılmasına Dair Yönetmelik
- Özürlü ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Ceza Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Komisyonun Kuruluşu ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Özürlüler İdaresi Başkanlığı Özürlüler Şurası Yönetmeliği
- Özürlüler Veri Tabanı Oluşturulmasına ve Özürlülere Kimlik Kartı Verilmesine Dair Yönetmelik
- Özürlülerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları ile Yapılacak Yarışma Sınavları Hakkında Yönetmelik
- Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik
- Özürlüler Şurası Yönetmeliği
- Özürlüler İdaresi Başkanlığı Özürlüler Yüksek Kurulu Görev ve Çalışma Esasları Yönetmeliği
- Planlı Alanlar Tıp İmar Yönetmeliği
- Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği
- Radyo ve Televizyon Yayınlarının Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik
- Sakatlık İndiriminden Yararlanacak Hizmet Erbabının Sakatlık Derecelerinin Tespit Şekli ile Uygulanması Hakkında Yönetmelik

— Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Ayni ve Nakdi Yardım Yönetmeliği

— Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Tespiti, İncelenmesi, Bakım ve Rehabilitasyonuna Dair Yönetmelik

— Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik

— Subay ve Astsubay Atama Yönetmeliği

— Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları İle Muayenelerine Dair Yönetmelik

— Telekomünikasyon Sektöründe Hizmet Kalitesi Yönetmeliği

— Telekomünikasyon Kurumunun Teşkilat ve Görevleri İle Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

— Terör Eylemleri Nedeniyle Şehit ve Malul Olanların Yakınlarının ve Çalışabilecek Durumdaki Malullerin Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İstihdamı Hakkında Yönetmelik

— Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılması Hakkında Yönetmelik

— Toplu Konut Fonundan Şehit Ailelerine Maluller ile Dul ve Yetimlerine Açılacak Faizsiz Konut Kredisi Yönetmeliği

— Türk İşaret Dili Sisteminin Oluşturulması ve Uygulanmasına Yönelik Usul ve Esasların Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik

— Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Yurt İçinde İşe Yerleştirme Hizmeti Hakkında Yönetmelik

— Türkiye İş Kurumu İşgücü Yetiştirme ve Uyum Hizmetleri Yönetmeliği

— Vakıflar Yönetmeliği

— Yapılarda Özürlülerin Kullanımına Yönelik Proje Tadili Komisyonları Teşkili, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

— Yurtiçinde İşe Yerleştirme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik

— Yüksek Öğretim Kurumları Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği

35.4. GENELGELER

— Özürlüler İle İlgili 2002/58 Sayılı Başbakanlık Genelgesi

— 22005 Özürlülerin İstihdam Yılı Konulu 2004/28 Sayılı Başbakanlık Genelgesi

— Özürlülerin İstihdamı Hakkındaki 2006/15 Sayılı Başbakanlık Genelgesi

— Kamu Binaları, Kamuya Açık Alanlar Ve Toplu Taşıma Araçlarının Özürlülerin Kullanımına Uygun Duruma Getirilmesi İle İlgili 2006/18 Sayılı Başbakanlık Genelgesi

— Başbakanlık Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünün Özel Huzurevleri Ve Yaşlı Bakımevleri Hizmet Binası Bünyesinde Bakıma Muhtaç Özürlüler İçin Özel Bakım Merkezleri Açılması Konulu 2008/6 Sayılı Genelgesi

— 5579 Sayılı Kanun Değişikliği Hakkında SHÇEK Genel Müdürlüğünün Yayınladığı 2007/2 Sayılı SHÇEK Genelgesi

— Başbakanlığın Acil Sağlık Hizmetlerinin Sunumu Konulu Genelgesi

— Başbakanlık Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünün Bakıma Muhtaç Özürlülerin Acil Yerleştirme İşlemleri Konulu 2008/7 Sayılı Genelgesi

— İçişleri Bakanlığının Özürlülerin Kurumlarınca Karşılanamayan Giderleri Konulu Genelgesi

— İçişleri Bakanlığının Malul, Gazi Ve Engellilere Ait Araçların Park Etmeleri Konulu Genelgesi

— Milli Eğitim Bakanlığı’nın Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Hakkında Genelgesi (2008/60)

— Sağlık Bakanlığının Özürlü Sağlık Kurulu Raporlarından Ücret Alınıp Alınmayacağı Hakkındaki 2004/30 Sayılı Genelgesi

— Sağlık Bakanlığının Özürlü Kişilere Sağlık Hizmetlerinin Sunumu Konulu 2008/43 Sayılı Genelgesi

— Sendikal Gelişmeler Doğrultusunda Alınacak Önlemler Hakkında Genelge

35.5. TEBLİĞLER

- Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 47)
- Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 222)
- Gümrük Vergisi Genel Tebliği (Seri No:2)
- Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 110)
- Özel Tüketim Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 7)
- Kamu Görevlilerinin Maluliyet İşlemleri Hakkında Tebliğ
- Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği
- Tedavi Yardımına İlişkin Uygulama Tebliği

35.6. İLGİLİ TSE STANDARTLARI

TS 9111 04.04.1991 Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları

TS 12460 20.04.1998 Şehir İçi Yollar-Raylı taşıma Sistemleri Bölüm 5: Özürlü ve Yaşlılar İçin Tesislerde Tasarım Kuralları

TS 12576 08.04.1999 Şehir İçi Yollar- Özürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretleme-lerin Tasarım Kuralları

TSENISO 10535 16.04.1999 Özürlülerin taşınması için ansörler- özellikler ve deney metotları

TS 12694 23.01.2001 Demiryolu Taşıtları- Yolcu Vagonları- Özürlü Yolcuların Tekerlekli Sandalyeleri İle Seyahatine Uygun

Vagon Düzenlemeleri

TSISO 10542-1 08.02.2005 Özürlü veya engelli kişiler için teknik sistemler ve yardımcı donanımlar - tekerlekli sandalye bağlantı ve emniyet kemeri sistemleri - Bölüm 1: Bütün sistemler için özellikler ve deney metotları

TSISO 10542-2 08.02.2005 Özürlü veya engelli kişiler için teknik sistemler ve yardımcı donanımlar - Tekerlekli sandalye bağlantı ve emniyet kemeri sistemleri - Bölüm 2: Dört noktalı kuşak tipi bağlantı sistemleri

TSEN 12312-14 27.03.2007 Uçak yer destek donanımı özürlü, yetersiz yolcular için uçağa taşıyacak taşıtlar

TSENISO 9999 10.05.2001 Engelli Kişiler İçin- Teknik Yardımcılar- Sınıflandırma

TSEN 12182 26.04.2004 Engelli kişiler için teknik yardım malzemeleri - Genel özellikler ve deney metotları

TSISO 10542-1 08.02.2005 Özürlü veya engelli kişiler için teknik sistemler ve yardımcı donanımlar - tekerlekli sandalye bağlantı ve emniyet kemeri sistemleri - Bölüm 1: Bütün sistemler için özellikler ve deney metotları

TSISO 10542-2 08.02.2005 Özürlü veya engelli kişiler için teknik sistemler ve yardımcı donanımlar - Tekerlekli sandalye bağlantı ve emniyet kemeri sistemleri - Bölüm 2: Dört noktalı kuşak tipi bağlantı sistemleri

TSEN 81-70 21.06.2007 18:00:00 Asansörler - Yapım ve montaj için güvenlik kuralları - Yolcu ve yük asansörleri için özel uygulamalar - Bölüm 70: Engelliler dâhil yolcu asansörleri için erişilebilirlik

MÜSİAD

Türkiye’de Engelli Gerçeği

TSEN 1970/A1 28.02.2008 Ayarlanabilir karyolalar - Engelli kişiler için - Özellikler ve deney metotları

TSEN 81-70/A1 21.06.2007 Asansörler- Yapım ve Montaj için Güvenlik Kuralları- Yolcu ve yük asansörleri için özel uygulamalar - Bölüm 70: Engelliler dâhil yolcu asansörleri için erişilebilirlik

TSEN ISO 16201 27.03.2007 Engelliler için teknik yardımlar - Günlük yaşama yönelik çevre kontrol sistemleri

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Ali Seyyar, Prof. Dr., *Özürlülere Adanmış Sosyal Politika Yazıları*, Adapazarı, 2006.
- Ali Seyyar, Prof. Dr., *Sosyal Siyaset Açısından Özürlülüğe Karşı Mücadele*, Türdav, İstanbul, 2001.
- Adnan Kulaksızoğlu, Prof. Dr., “Çocuk Psikolojisi ve Gelişimi”, *Farklı Gelişen Çocuklar*, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2003.
- Adnan Kulaksızoğlu, Prof. Dr., “Otistik Çocuklarda Eğitim”, *Farklı Gelişen Çocuklar*, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2003.
- Aysel Ekşi, Prof. Dr., “Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü”, *Anne Ben Hasta Değilim*, Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul, 1999.
- Ayşegül Ataman, Prof. Dr., *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*, Gündüz Yayınları, Ankara, 2005.
- Atalay Yörükoğlu, Prof. Dr., “Çocuk Ruh Sağlığı ve Gelişimi”, *Anne Ben Hasta Değilim*, Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul, 1999.
- Derya Karademir, Av., “İş Kanunumuz Gerçekten Değişti mi?”, *Mercek*, Y. 9, S. 34, Nisan, 2004.
- Dilek Kurt, “Yasal Rehabilitasyona İhtiyaç Var”, *Mercek*, Y. 9, S. 34, Nisan, 2004.
- Gülsevil Alpagut, Doç. Dr., “4857 Sayılı Yasa’da İşverenin Özürlü, Eski Hükümlü ve Terör Mağduru Çalıştırma Zorunluluğu”, *Mercek*, Y. 9, S. 4, Nisan 2004.
- Hakan Sarı, Uzm., *Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin*

Eğitimiyle İlgili Çağdaş Öneriler, Pegem A Yayınları, Ankara, 2003.

• Hamdi Mollamahmutoğlu, *İş Hukuku*, Seçkin, Ankara, 2004.

• June Nunn, *Engelliler ve Ağız Bakımı*, Nobel Kitabevi, Adana, 2005.

• Kasım Karataş, Doç. Dr., “Engellilerin Toplumla Bütünleşme Sorunları, Bir Sosyal Politika Yaklaşımı”, *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, C. 2, S. 2, Kasım, 2002.

• M. Fatih Uşan, *İş Hukukunda Sakat İstihdamı*, Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası, Ankara, 1999.

• M. Fatih Uşan, *Çıraklık Sözleşmesi*, Mimoza, Konya, 1994.

• M. Fatih Uşan, “Özürlü Çalıştırma Yükümlülüğüne Aykırılığın Müeyyidesi Yüz Yirmi Dört Milyon Türk Lirası”, *Mercek*, Nisan, 1999.

• Mehmet H. Okuturlar, *Özel Eğitim*, Okuturlar Yayınları, İstanbul, 1968.

• Mesut Ulusoy, Av., “İşveren Her Şeyden Sorumlu mu?”, *MESS İşveren Gazetesi*, Y. 41, S. 773, Nisan, 2004.

• Mustafa Öztürk, *Hayata Dokunuş*, Sembol Yayınları, İstanbul, 2007.

• Naciye Akyıldız, Uzm., *İlk Yardım*, Ya-Pa Yayınları, Ankara, 2000.

• Namık Berker, Yeşim Akdoğan, MEB Sağlık Bilgisi Ders Kitabı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 2000.

- Nurşen Caniklioğlu, *Hastalık ve Sakatlığın Hizmet Akdi-
ne Etkisi*, İstanbul, Beta, 2002.
- Özlem Ersoy, Neslihan Avcı, *Özel Eğitim*, Ya-pa Yayınla-
rı, İstanbul, 2000.
- Tankut Centel, Prof. Dr., “İş Yasalarının İstihdam Üze-
rindeki Etkisi”, *Mercek*, Y. 2, S. 9, Nisan, 1997.
- Yahya Özsoy, Mehmet Özyürek, Süleyman Eripek, *Özel
Eğitime Giriş*, Kartepe Yayınları, Ankara, 1998
- Yıldız Güven, Doç. Dr., “Özel Eğitime Giriş”, *Farklı Ge-
lişen Çocuklar*, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2003.
- DİE ve Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Özürlü-
lüler Araştırması, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Yayın
No: 43, Kalemdar Matbaacılık, Ankara, 2002.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik Hiz-
metleri Genel Müdürlüğü, *Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Ki-
tabı*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 2006.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, *Otistik Çocukların Eğitiminde
Aile El Kitabı*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 2002.
- T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, “Özel Eğitim Hakkında
Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yö-
netmeliği”, Milli Eğitim Basım Evi, Ankara, 2000.
- İçişleri Bakanlığı Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet
Birimleri Yönetmeliği, *Resmî Gazete Tarihi: 16/08/2006. Sayısı:
26260*
- <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/engellitoplum.htm>

NOTLAR

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

NOTLAR

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

NOTLAR

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

NOTLAR

A series of horizontal dotted lines for writing notes.